

SALMONELOZES
IEROSINĀTĀJU
KONTROLES
PROGRAMMA
MĀJPUTNIEM UN
PĀRTIKAI
2023. GADAM

RĪGA, 2023

Pārtikas un veterinārais dienests

Latvijas Republika

*Pārtikas un
veterinārais
dienests*

Programmas primārās
ražošanas sadaļa saņem
Eiropas Savienības
līdzfinansējumu

APSTIPRINĀTS
ar Valsts galvenā pārtikas
un veterinārā inspektora
2023. gada 2. februāra
rīkojumu Nr. 12

SATURS

I	Ievads	3
	1.1. Programmas mērķi.....	3
II	Definīcijas	4
III	Salmoneloze	5
	3.1. Slimības apraksts.....	5
	3.2. Situācija Latvijā.....	6
IV	Programmas tiesiskais pamatojums	9
	4.1. Eiropas Savienības likumdošana	9
	4.2. Latvijas Republikas likumdošana.....	10
V	Pārtikas un veterinārais dienests	10
	5.1. Pārtikas un veterinārā dienesta struktūra.....	10
	5.2. Kvalitātes vadības sistēma	10
VI	Laboratoriskā diagnostika	11
	6.1. Oficiālo paraugu laboratoriskās testēšanas metodes	11
	6.2. Paškontroles laboratorijas	12
VII	Salmonelozes ierosinātāju kontrole mājputniem	12
	7.1. Vispārējie jautājumi	13
	7.2. Rīcība aizdomu gadījumos PVD reģistrētajā mājputnu novietnē un/vai inkubatorā.....	23
	7.3. Rīcība pozitīvu (<i>S.Enteritidis</i> , <i>S.Typhimurium</i>) laboratorisko izmeklējumu gadījumos vaislas vistu (<i>Gallus gallus</i>) un vaislas tītaru novietnē un/vai inkubatorā	24
	7.4. Rīcība pozitīvu (<i>S.Enteritidis</i> , <i>S.Typhimurium</i>) laboratorisko izmeklējumu gadījumos reģistrētajās dējējvistu novietnēs, kurās ir vairāk par 350 dējējvistām un no kurām iegūst pārtikas olas.....	25
	7.5. Rīcība pozitīvu (<i>S.Enteritidis</i> , <i>S.Typhimurium</i> , <i>S.Infantis</i> , <i>S.Hadar</i> , <i>S.Virchow</i>) oficiālo paraugu laboratorisko izmeklējumu gadījumos dējējvistu novietnēs, kurām ir izsniegta atļauja olu realizācijai nelielos apjomos	26
	7.6. Rīcība pozitīvu (<i>S.Enteritidis</i> , <i>S.Typhimurium</i>) laboratorisko izmeklējumu gadījumos broilera vai kaušanai paredzēto tītaru novietnēs.....	27
	7.7. Rīcība pozitīvu (<i>S.Enteritidis</i> , <i>S.Typhimurium</i> , <i>S.Infantis</i> , <i>S.Hadar</i> , <i>S.Virchow</i>) oficiālo paraugu laboratorisko izmeklējumu gadījumos citu mājputnu (paipalas, zosis, pīles, strausu u.c.) novietnēs, k urās ir līdz 1000 putniem un no kurām iegūst pārtikas produktus tiešai piegādei galapatērētājiem	27
	7.8. Ierobežojumu atcelšana	27
VIII	Salmonelozes ierosinātāju kontrole barībā	27
IX	Salmonelozes ierosinātāju kontrole pārtikā	28
	9.1. Salmonelozes ierosinātāji pārtikā.....	28
	9.2. Programmas metodes	28
	9.3. Pārtikas produktu testēšanas rezultātu izvērtēšana.....	30
	9.4. Rīcība pozitīvu laboratorisko izmeklējumu gadījumos.....	33
	9.5. Atbildīgās amatpersonas par izpildi un tās etapi	33
	9.6. Paškontroles paraugu noņemšana.....	33
X	Ieguvumi	34

Pielikumi

1. Laboratorijas, kuras pilnvarotas laboratorisko izmeklējumu veikšanā salmonelozes ierosinātāju kontroles programmas mājputniem ietvaros.
2. Paškontroles paraugu noņemšanas kārtība salmonelozes¹ laboratoriskajai diagnostikai vistu (*Gallus gallus*) novietnēs.
3. Paškontroles paraugu noņemšanas kārtība salmonelozes¹ laboratoriskajai diagnostikai tītaru novietnēs.
4. Paškontroles paraugu noņemšanas kārtība salmonelozes¹ laboratoriskajai diagnostikai citu mājputnu sugu (pīles, paipalas, irbes, fazāni, zosis u.c.) novietnēs.
5. Oficiālo paraugu noņemšanas kārtība salmonelozes laboratoriskajai diagnostikai.
6. Pārtikas produktu paraugu sadale.
7. Nomazgājumu paraugu sadale ēdināšanas uzņēmumos, izglītības iestādēs (PII un vispārējās vidējās izglītības iestādēs) un atklāta tipa sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumos, kas piegādā gatavos ēdienus izglītības iestādēm.

I IEVADS

Latvijas Republikā zoonožu profilakse un apkarošana ir svarīga valsts funkcija, kuras izpildei ir radīta likumdošanas bāze, tiek nodrošināti personāla, materiāli – tehniskie u.c. resursi, ik gadus tiek piešķirts valsts budžeta finansējums šo resursu uzturēšanai un attīstībai, augsta profesionālā līmeņa uzturēšanai un efektīvai izmantošanai zoonožu profilakses pasākumu nodrošināšanā, bet šo slimību uzliesmojumu gadījumos – speciālu pasākumu veikšanai, lai operatīvi likvidētu slimību un tās sekas.

Zoonožu profilaksi un apkarošanu visā pārtikas ķēdē organizē un nodrošina specializēta, Zemkopības ministrijas pārraudzībā esoša valsts pārvaldes iestāde - Pārtikas un veterinārais dienests (turpmāk tekstā - PVD), kurš ar savām struktūrām nacionālajā (valsts) un lokālā (teritoriālajā) līmenī izpilda vienu no valsts veterinārās uzraudzības pamatuzdevumiem – zoonožu profilaksi un apkarošanu.

Lai nodrošinātu salmonelozes profilaksi un apkarošanu visā pārtikas ķēdē, PVD izstrādā salmonelozes uzraudzības un kontroles programmu, kas ik gadus tiek aktualizēta atbilstoši reālajai situācijai Latvijā un Eiropas Savienībā (turpmāk tekstā - ES) un pasaulē, ņemot vērā PVD uzraudzības kapacitāti un iespējas.

Salmonelozes ierosinātāju kontroles programma mājputniem un pārtikai (turpmāk tekstā – programma) ir dokuments, kas nosaka Pārtikas un veterinārā dienesta mērķus, uzdevumus un darbības salmonelozes ierosinātāju uzraudzībā atbilstoši valsts politikai un valsts normatīvajiem aktiem šajā jomā, ES prasībām, kā arī atbilstoši epidemioloģiskajai situācijai valstī.

1.1. PROGRAMMAS MĒRĶI:

- Salmonellu ģints mikroorganismu kontrole un apkarošana visā pārtikas ķēdē (īpaši - primārajā ražošanā);
- Panākt, ka nav pozitīvu *Salmonella* Enteritidis, *Salmonella* Typhimurium, t.sk. *monofāzā Salmonella* Typhimurium, *Salmonella* Infantis, *Salmonella* Hadar un *Salmonella* Virchow vaislas vistu novietņu;
- Panākt, ka nav pozitīvu *Salmonella* Enteritidis, *Salmonella* Typhimurium, t.sk. *monofāzā Salmonella* Typhimurium, vaislas tītaru novietņu;
- Samazināt *Salmonella* Enteritidis un *Salmonella* Typhimurium, t.sk. *monofāzo Salmonella* Typhimurium, izplatību dējējvistu novietnēs līdz 2% vai mazāk;
- Samazināt *Salmonella* Enteritidis un *Salmonella* Typhimurium, t.sk. *monofāzā Salmonella* Typhimurium, izplatību broileru novietnēs līdz 1% vai mazāk;
- Samazināt *Salmonella* Enteritidis un *Salmonella* Typhimurium, t.sk. *monofāzā Salmonella* Typhimurium, izplatību kaušanai paredzēto tītaru novietnēs līdz 1% vai mazāk;
- Salmonellu ģints mikroorganismu kontrole barībā;
- Ierobežot ar salmonelozes ierosinātājiem piesārņoto produktu izplatīšanu tirgū un samazināt patērētāju inficēšanās risku;
- Salmonellu ģints mikroorganismu kontrole „riskā produktos”, t.i., produktos, kuriem nav paredzēta rūpnieciskā pārstrāde un kuri nonāk pārtikas izplatīšanas posmā;
- Iekļauties Eiropas Savienības zoonožu uzraudzības sistēmā, t.sk., mikrobu rezistences uzraudzības sistēmā.

II DEFINĪCIJAS

Novietne – jebkura telpa, būve vai āra apstākļos norobežota vide vai vieta, kurā pastāvīgi vai noteiktu laiku tur lauksaimniecības vai akvakultūras dzīvnieku.

Ganāmpulks – lauksaimniecības dzīvnieku kopums vai akvakultūras dzīvnieku audzētava, kas pieder vienam dzīvnieku īpašniekam.

Mājputnu saime (*flock*) – putnu kopums, kuriem ir līdzīgs veselības stāvoklis un kuri tiek turēti vienā telpā vai vienā slēgtā teritorijā, kas epizootoloģiski sastāda vienotu vienību. Ja mājputnus tur telpās, tajā ietilpst visi putni, kas atrodas vienā gaisa telpā.

Mītne – telpa vai platība, kurā atrodas mājputnu saime.

Vienu dienu veci cāļi – mājputnu mazuli, kas jaunāki par 72 stundām un vēl nav saņēmuši barību, izņemot muskuspīles (*Cairina moschata*) vai to krustojumu cāļus, kurus atļauts barot, un strausu dzimtas (*Ratitae*) cāļus, kurus atļauts nebarot piecas diennaktis.

Vaislas mājputni – putni, kas vecāki par 72 stundām un tiek turēti inkubējamo olu iegūšanai.

Primārā ražošana - primāro produktu ražošana vai audzēšana, tostarp ražas novākšana, slaukšana un novietnē audzētu dzīvnieku ražošana pirms nokaušanas. Tā iekļauj arī medības, zveju un savvaļas produktu vākšanu.

Pārtika - attiecīgi sagatavotas, apstrādātas, daļēji apstrādātas vai neapstrādātas augu un dzīvnieku valsts vai citas izcelsmes vielas vai produkti, kas paredzēti cilvēka uzturam.

Pārtikas aprīte - visas darbības ar pārtiku no tās ieguves līdz patēriņam (primārā ražošana, ieguve, pirmapstrāde, apstrāde, pārstrāde, ražošana, iepakošana, uzglabāšana, izplatīšana, transportēšana, pārvietošana pāri valsts robežai, vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, sabiedriskā ēdināšana).

Pārtikas uzņēmums - uzņēmums (uzņēmējsabiedrība), komercsabiedrība, individuālais (ģimenes) uzņēmums, zemnieka vai zvejnieka saimniecība, individuālais komersants vai individuālais darba veicējs, kas iesaistīts kādā no pārtikas aprītes posmiem un veic uzņēmējdarbību, komercdarbību vai saimniecisko darbību.

Pārtikas izplatīšana - pārtikas tirdzniecība, piedāvāšana, sadale, nodošana saskaņā ar līgumu vai izdalīšana bez maksas.

Partija - identiskos apstākļos ražota, apstrādāta vai iepakota tirdzniecībai paredzēta pārtikas preču vienību grupa.

Dzīvnieku barība — neapstrādāts, sveigs vai konservēts augu vai dzīvnieku izcelsmes produkts, rūpnieciskās pārstrādes blakusprodukts vai organiska vai neorganiska viela, kuru izmanto dzīvnieku ēdināšanai atsevišķi vai barības maisījumos;

Uzraudzība – ir viena vai vairāku pārtikas aprītē iesaistīto uzņēmumu vai uzņēmēju, vai viņu darbību rūpīga novērošana

Pārbaude – ir izmeklēšana un objektīvu pierādījumu izvērtēšana, ko veic lai pārliecinātos par to, vai paredzētās prasības ir izpildītas.

Oficiālā kontrole – ir jebkāda veida kontrole, kuru kompetentā iestāde veic tādēļ, lai pārbaudītu atbilstību dzīvnieku barības, pārtikas aprites tiesību aktiem un dzīvnieku veselības un dzīvnieku labturības noteikumiem.

Oficiālie paraugi – paraugi, kurus noņem Pārtikas un veterinārā dienesta inspektori oficiālās kontroles ietvaros.

Rutinās oficiālie paraugi (rutinās oficiālais protokols) - paraugi, kurus noņem Pārtikas un veterinārā dienesta inspektori **plānveida oficiālās kontroles** ietvaros normatīvo aktu noteiktajā kārtībā.

Aizdomas - apstākļi, kuru laikā īpašniekam/turētājam vai veterinārārstam rodas aizdomas par mājputnu inficēšanos un/vai saslimšanu ar zoonotiskās salmonelozes ierosinātājiem, pamatojoties uz mājputnu veselības stāvokli vai pēc kontakta ar citiem mājputniem vai dzīvniekiem, kuri izrāda saslimšanas pazīmes vai par tiem ir aizdomas, ka tie ir inficēti ar zoonotiskās salmonelozes ierosinātājiem, kā arī katrs gadījums, kad saskaņā ar Direktīvas 2003/99/EK 8. pantu, pārtikas izraisītu uzliesmojumu epidemioloģiskās izmeklēšanas rezultātā ir radušās aizdomas par inficēšanos ar salmonellu.

Paškontrole – pasākumu kopums ar mērķi novērst jebkuru darbību vai procesu, kas nelabvēlīgi ietekmē pārtikas nekaitīgumu, un nodrošināt attiecīgās pārtikas aprites drošības vai kontroles pasākumus, to ieviešanu pārtikas saglabāšanā un pārbaudē.

Risks - varbūtība, ka attiecīgos apstākļos iespējama kaitīga ietekme uz cilvēku, dzīvnieku vai vidi.

Riska analīze - riska pārvaldības process, kas ietver riska novērtēšanu, riska vadību un ziņošanu par risku un kura mērķis ir samazināt vai novērst kaitīgo faktoru ietekmi uz cilvēku, dzīvnieku vai vidi.

Mikrobu rezistence – atsevišķu mikroorganismu sugu spēja izdzīvot vai augt noteiktā antibakteriālo līdzekļu koncentrācijā, kura var iznīcināt tās pašas sugas neizmainītus mikroorganismus vai kavēt to augšanu.

III SALMONELOZE

3.1. Slimības apraksts

Salmonelozes izraisītāji pieder pie *Enterobacteriaceae* dzimtas, *Salmonella* ģints. Iedalās sekojošās sugās – *S. Enterica* un *S. Bongori*. *S. Enterica* savukārt iedalās sešās pasugās, kuras iedalās vairāk nekā 2400 serotipos. Ir serotipi, kuri ir pielāgojušies tikai cilvēkiem (*S. Typhi*) vai noteiktām dzīvnieku sugām (*S. Gallinarum*, *S. Pullorum*), bet lielākā daļā serotipu izraisa saslimšanu gan cilvēkiem, gan dzīvniekiem. Salmonellas ir gramnegatīvas nūjiņveida baktērijas, pārsvarā kustīgas, sporas un kapsulas neveido, izdala endotoksīnu, kurš var izraisīt smagu vispārēju intoksikāciju, pat infekciozi – toksisko šoku.

Zīdītāji, putni, rāpuļi un zivis parasti ir ierosinātāju nēsātāji bez redzamām klīniskajām izpausmēm. Dzīvnieki – salmonelozes ierosinātāju nēsātāji - tās ar fekālijām izdala apkārtējā vidē, kur salmonelozes ierosinātāji izplatās tālāk ar kontaminētu ūdeni vai barību. Savvaļas putni un grauzēji var izplatīt tālāk infekciju mājdzīvnieku un mājputnu novietnēs un barības krātuvēs. Dažādi stresa faktori, piem., dzīvnieku transportēšana un izmaiņas dzīves apstākļos, ietekmē dzīvnieku uzņēmību pret ierosinātāju. Slimošanas ilgums variē atkarībā no dzīvnieka sugas un ierosinātāja serotipa.

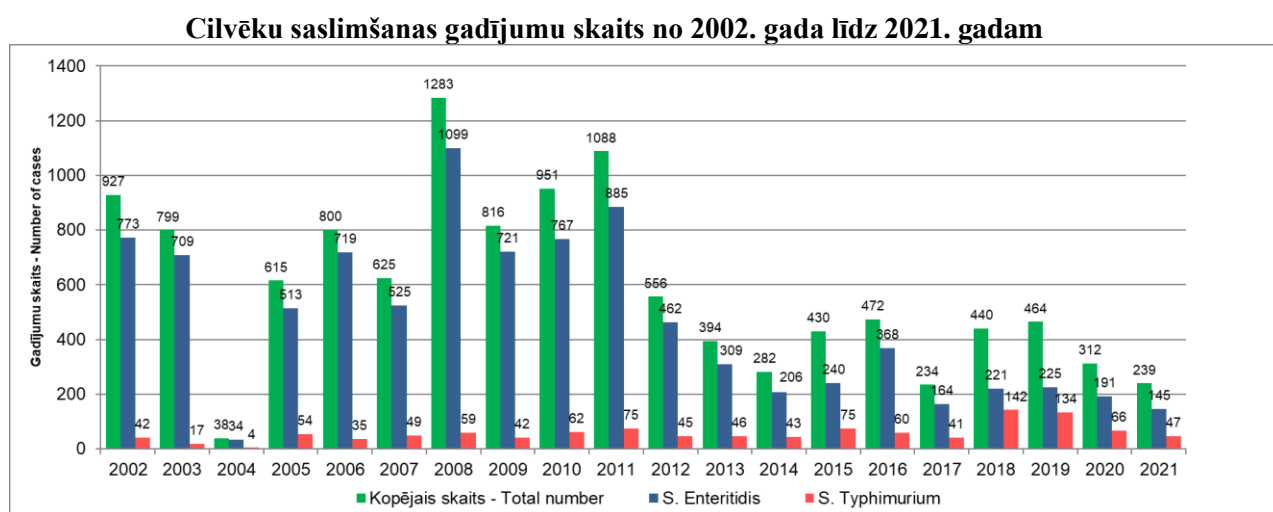
Salmoneloze ir viena no biežākajām zarnu infekcijām cilvēku vidū. Cilvēki parasti inficējas, lietojot uzturā kontaminētus pārtikas produktus, galvenokārt putnu gaļu, cūkgaļu, olas un olu produktus, retāk jūras un augu valsts produktus. Infekcijas avots ir mājdzīvnieki un savvaļas dzīvnieki, kā arī paši cilvēki. Salmonellas vairojas kuņģa – zarnu traktā, izdalās apkārtējā vidē ar izkārnījumiem. Salmonelozes simptomi parādās 6 - 72 stundas pēc inficēšanās, tie ir – slikta dūša, vemšana, sāpes vēderā, caureja, drudzis, galvassāpes, kas parasti turpinās 3 – 5 dienas. Smagos gadījumos

salmonelozes izraisītājs nokļūst asinīs, iekšējos orgānos un kaulos, attīstās septicēmija, un šādi gadījumi var beigties letāli. Komplikācijas: artrīts un persistējoši abdomināli simptomi (caureja, vēdera sāpes, aizcietējumi). Jūtīgāki pret salmonelozes ierosinātāju ir mazi bērni un cilvēki ar novājinātu imūno sistēmu. Atsevišķos gadījumos salmoneloze var noritēt subklīniski, kas var būt par iemeslu infekcijas izraisītāja nēsāšanai.

3.2. Situācija Latvijā

Salmoneloze ir viena no biežākajām zarnu infekcijām cilvēkiem, pēdējos gados Latvijā vidēji tiek konstatēti no 12 līdz 16 cilvēku salmonelozes saslimšanas gadījumiem uz 100 000 iedzīvotājiem gadā.

Attēls Nr.1

Avots: SPKC dati

Tabula Nr.1

Gads	Cilvēku saslimšanas gadījumu skaits		
	kopā	t.sk.	
		S. Enteritidis	S. Typhimurium
2008.	1283	1099	59
2009.	816	721	42
2010.	951	767	62
2011.	1088	885	75
2012.	556	462	45
2013.	394	309	46
2014.	282	206	43
2015.	430	240	75
2016.	472	368	60
2017.	234	164	41
2018.	440	221	142
2019.	464	225	134
2020.	312	191	66
2021.	239	145	47

Avots: SPKC dati

Izplatītākie salmonelozes ierosinātāji, kuri izraisa salmonelozi cilvēkiem Latvijā:

- S. Enteritidis
- S. Typhimurium

Kā zināms, mājdzīvnieki un mājputni var būt ne tikai šo salmonellu serotipu nēsātāji, bet tie var izraisīt saslimšanu arī mājdzīvniekiem un mājputniem, līdz ar to pastāv salmonellu izplatīšanās risks ar dzīvnieku izcelsmes pārtiku.

Tabula Nr.2

Izmeklējumi vistām (<i>Gallus gallus</i>) uz pulorozi – tīfu no 1999. – 2021. gadam Latvijas Republikā. (<i>S. Pullorum</i> – <i>S. Gallinarum</i>)				
Gads	Izmeklēto vistu skaits	No jauna izdalīti skarti punkti		Piezīmes
		Puloroze	Tīfs	
1999.	176150	-	-	Putnu tīfs no jauna reģistrēts 2013. gadā. Pirms tam puloroze – tīfs Latvijas Republikā reģistrēts 1995. gadā
2000.	151254	-	-	
2001.	16223	-	-	
2002.	241007	-	-	
2003.	72425	-	-	
2004.	74457	-	-	
2005.	72234	-	-	
2006.	21220	-	-	
2007.	29000	-	-	
2008.	15301	-	-	
2009.	25522	-	-	
2010.	12216	-	-	
2011.	13340	-	-	
2012.	342 969	-	-	
2013.	128 343	-	1	
2014.	82 299	-	1	
2015.	209 368	-	-	
2016.	191 621	-	-	
2017.	417 322	-	-	
2018.	209 706	-	-	
2019.	397 788	-	-	
2020.	204 979	-	-	
2021.	1 223 294	-	-	
2022.	1 064 283	-	-	

Avots: PVD dati

2022. gadā zoonotiskās salmonelozes ierosinātāji - *S. Enteritidis*/*S. Typhimurium* konstatēti 6 mājputnu novietnēs.

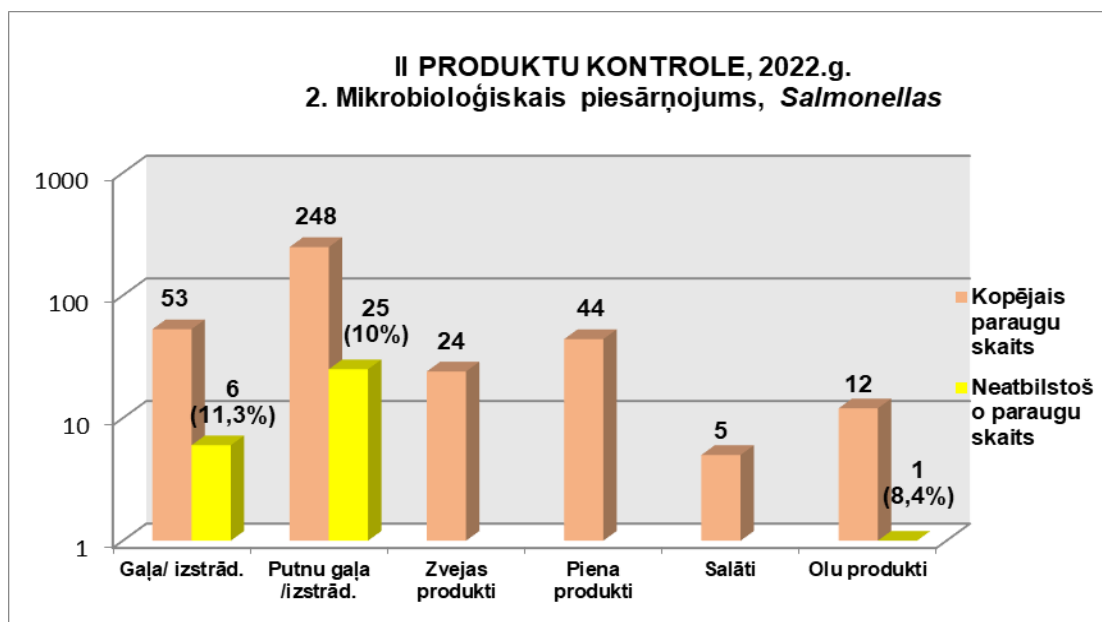
No pārtikas izdalītās salmonellas, 2022.gads

2022. gadā tika turpināta mērķtiecīga paraugu ņemšana gaļas sadales uzņēmumos, tirdzniecībā un aizdomu gadījumā slēgta tipa ēdināšanas iestādēs. Kopā 2022. gadā pārtikas laboratoriskās kontroles programmās salmonellas tika izdalītas no 33 pārtikas paraugiem – 25 putnu gaļas paraugiem (22 Polijas izcelsmes, 1 Lietuvas un 2 Latvijas izcelsmes) un no 6 gaļas izstrādājumu paraugiem, 1 olu pulvera parauga un 1 uztura bagātinātāja parauga.

Salmonellas netika izdalītas no nomazgājumiem bērnu izglītības iestādēs.

No cūku kautķermeņiem kautuvēs tika izdalīta *S. Derby* – 6 kultūras, *S. Bredeney* - 1 kultūra, *S. Bovismorbificans* – 1. Izvērtējot rezultātus testētajiem paraugiem kopumā (1 paraugs sastāv no 50 parauga vienībām) visi noņemtie liemeņu nomazgājumu paraugi bija atbilstoši.

2022. gadā neatbilstošs bija viens putnu kaklu ādu paraugs – jo 19 secīgajos paraugos no 50 *Campylobacter* skaits 1 gramā bija lielāks nekā pieļaujams;

31 gadījumā par konstatētajām salmonellām tika ziņots RASFF sistēmā, tai sk. par putnu gaļu tika nosūtīti 28 ziņojumi.

No pārtikas izdalītās salmonellu serogrupas, 2022. g.

Tabula Nr.3

No pārtikas izdalītās salmonellas, 2022. g.			
Produkta veids	Salmonellu serotips	Izolātu skaits	Izcelsmes valsts
Broileru gaļa	<i>S. Infantis</i>	21	Polija
Broileru gaļa	<i>S.Brandenburg</i>	2	Polija
Broileru gaļa	<i>S. Infantis</i>	2	Lietuva
Broileru gaļa	<i>S. Infantis</i>	5	Latvija
Broileru gaļa	<i>S.Enteritidis</i>	6	Polija
Broileru gaļa	<i>S.Newport</i>	8	Polija
Broileru gaļa	<i>S.Saintpaul</i>	5	Polija
Broileru gaļa	<i>S. Coeln</i>	1	Polija
Putnu gaļas izstrādājums	<i>S.Mbandaka</i>	2	Latvija
Gaļas izstrādājumi	<i>S.Mbandaka</i>	2	Latvija
Tītara maltā gaļa	<i>S. Infantis</i>	3	Polija
Olu pulveris	<i>S.Isangi</i>	5	Latvija
Liellopa gaļas izstrādājums	<i>S.Bovismorbificans</i>	1	Lietuva
Pelmeņi	<i>S. Infantis</i>	4	Igaunija
Cūkgāļa	<i>S.Typhimurium</i>	1	Polija
Cūkgāļa	<i>S. Derby</i>	2	Lietuva
Cūkgāļa	<i>S.Brandenburg</i>	2	Latvija
Uztura bagātinātājs	<i>S.Typhimurium</i>	1	Lietuva

IV PROGRAMMAS TIESISKAIS PAMATOJUMS

PVD veikto uzraudzību reglamentē gan nacionālie, gan tieši piemērojamie ES normatīvie akti – Eiropas Parlamenta un Eiropas Padomes regulas.

Salmonelozes ierosinātāju valsts uzraudzības un kontroles likumdošanas bāzē ietilpst visi nacionālie un tieši piemērojamie ES normatīvie akti, atbilstoši tiem PVD veido un uztur savu uzraudzības un rīcības reglamentu dokumenta kopu. Šie reglamentējošie dokumenti nosaka dienesta amatpersonu rīcību visās uzraudzības un kontroles situācijās, kā arī ar tām saistītās dokumentācijas un informācijas apriti.

4.1. Eiropas Savienības likumdošana.

Latvijas Republikas salmonelozes ierosinātāju kontroles programma pamatojas uz sekojošiem Eiropas Savienības normatīvajiem aktiem:

- 2017/625/ES Eiropas Parlamenta un Padomes Regula Nr. 2017/625/ES (2017. gada 15. marts) par oficiālajām kontrolēm un citām oficiālajām darbībām, kuras veic, lai nodrošinātu, ka tiek piemēroti pārtikas un barības aprites tiesību akti, noteikumi par dzīvnieku veselību un labturību, augu veselību un augu aizsardzības līdzekļiem.
- 2160/2003/EK Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 2160/2003 (2003. gada 17. novembris) par salmonellas un dažu citu pārtikā sastopamu zoonozes īpašu izraisītāju kontroli.
- 200/2010/EK Komisijas Regula (ES) Nr. 200/2010 (2010. gada 10. marts), ar ko īsteno Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 2160/2003 attiecībā uz Savienības mērķi samazināt salmonellas serotipu izplatību pieaugušo *Gallus gallus* vaislas saimēs.
- 517/2011/ES Komisijas Regula (ES) Nr. 517/2011 (2011. gada 25. maijs), ar ko īsteno Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 2160/2003 attiecībā uz Savienības mērķi samazināt konkrētu salmonellas serotipu izplatību *Gallus gallus* sugas dējējvistu vidū un groza Regulu (EK) Nr. 2160/2003 un Komisijas Regulu (ES) Nr. 200/2010.
- 1177/2006/EK Komisijas Regula (EK) Nr. 1177/2006 (2006. gada 1. augusts), ar ko īsteno Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 2160/2003 par īpašu kontroles metožu izmantošanu dalībvalstu programmās par salmonellas apkarošanu mājputnos.
- 1237/2007/EK Komisijas Regula (EK) Nr. 1237/2007 (2007. gada 23. oktobris), ar kuru groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 2160/2003 un Lēmumu 2006/696/EK attiecībā uz tādu olu laišanu tirgū, kas iegūtas no ar *Salmonella* inficētām dējējvistu saimēm.
- 200/2012/ES Komisijas Regula (ES) Nr. 200/2012 (2012. gada 8. marts) par Savienības mērķi samazināt *Salmonella enteritidis* un *Salmonella typhimurium* broileru saimēs, kā paredzēts Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 2160/2003.
- 183/2005/EK Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 183/2005 (2005. gada 12. janvāris), ar ko paredz barības higiēnas prasības.
- 2073/2005/EK Komisijas Regula (EK) Nr. 2073/2005 par pārtikas produktu mikrobioloģiskajiem kritērijiem.
- 1688/2005/EK Komisijas Regula (EK) Nr. 1688/2005 (2005. gada 14. oktobris). Ar ko īsteno Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 853/2004 attiecībā uz īpašām

garantijām saistībā ar salmonellu konkrētas gaļas un olu sūtījumiem uz Somiju un Zviedriju.

- 1190/2012/ES Komisijas Regula (ES) Nr. 1190/2012 (2012. gada 12. decembris) par Savienības uzdevumu samazināt *Salmonella Enteritidis* un *Salmonella Typhimurium* tītaru saimēs, kā paredzēts Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 2160/2003
- 2019/268/ES Komisijas Regula (ES) 2019/268 (2019. gada 15. februāris), ar ko attiecībā uz konkrētām salmonellas testēšanas un paraugu ņemšanas metodēm, ko izmanto mājputniem, groza Regulu (ES) Nr. 200/2010, (ES) Nr. 517/2011, (ES) Nr. 200/2012 un (ES) Nr. 1190/2012

4.2. Latvijas Republikas likumdošana

4.2.1. Pārtikas aprites likums

4.2.2. Veterinārmedicīnas likums

4.2.3. 2007. gada 6. novembra Ministru kabineta noteikumi Nr. 741 „Noteikumi par kārtību kādā apkaro salmonelozi un citas ar pārtikas produktiem pārnēsājamas infekcijas slimības mājputnu ganāmpulkos, kas paredzēti pārtikas produktu iegūšanai nelielā apjomā un tiešajai piegādei galapatērētājam”.

4.2.4. 2021. gada 1. aprīļa Ministru kabineta noteikumi Nr. 199 „Valsts uzraudzībā esošās dzīvnieku infekcijas slimības vai epizootijas uzliesmojuma laikā radušos zaudējumu kompensācijas noteikumi”.

4.2.5. 2011. gada 21. jūnija Ministru kabineta noteikumi Nr. 477 „Kārtība, kādā veic salmonelozes profilakses un apkarošanas pasākumus, vakcinējot vistas pret salmonelozi”.

4.2.6. 2008. gada 13. oktobra Ministru kabineta noteikumi Nr.844 "Mājputnu un inkubējamo olu aprites kārtība".

4.2.7. 2012. gada 31. janvāra Ministru kabineta noteikumi Nr.90 "Kārtība, kādā veic uzraudzību un informācijas apmaiņu par infekcijas slimībām, ar kurām slimo gan dzīvnieki, gan cilvēki".

V PĀRTIKAS UN VETERINĀRAIS DIENESTS

5.1. Pārtikas un veterinārā dienesta struktūra

PVD struktūra ir dienesta darbības mērķu un pamatfunkciju nodrošināšanas mehānisma viens no galvenajiem komponentiem. PVD veido šādas dienesta struktūrvienības, starp kuriem notiek efektīva koordinācija, sadarbība un atgriezeniskā saite:

- PVD centrālais aparāts ir struktūra, kas vada un koordinē dienestam deleģēto valsts funkciju izpildi.
- Teritoriālas struktūrvienības ir PVD struktūrvienības, kas nodrošina uzraudzību savās teritorijās.
- Robežkontroles departaments (turpmāk tekstā – RD) veic importa, tranzīta un eksporta kravu kontroli uz robežas atbilstoši Ministru Kabineta noteiktajai kārtībai un spēkā esošajām prasībām.

5.2. Kvalitātes vadības sistēma

Saskaņā ar apstiprināto Kvalitātes politiku, un ievērojot PVD darbības funkcijas, pilnvaras un kompetences sfēras, PVD ir izstrādāta, ieviesta un nepārtraukti tiek aktualizēta PVD Kvalitātes sistēma saskaņā ar LVS EN ISO 17020 standartu prasībām.

VI LABORATORISKĀ DIAGNOSTIKA

Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskais institūts (turpmāk - Z/I „BIOR”) pilda nacionālas references laboratorijas funkcijas dzīvnieku infekcijas slimību diagnostikā Latvijas Republikā. Z/I „BIOR” akreditēts nacionālajā akreditācijas sistēmā LATAK atbilstoši LVS EN ISO/IEC 17025 standarta prasībām. Z/I „BIOR” Pārtikas un vides izmeklējumu laboratorija (PVIL) ir akreditēta DAP (Vācija) akreditācijas sistēmā un ГООТ II (Krievija) sistēmā.

Zinātniskā institūta BIOR kompetencē ir:

- Pārtikas kvalitāte, drošība, ražošanas tehnoloģijas un risku novērtēšana;
- Veterinārmedicīna, infekcijas slimības un to risku novērtēšana;
- Sabiedrības veselība un vide;
- Zivju resursu izpēte, akvakultūra.

Z/I BIOR veic:

- pārtikas produktu, dzīvnieku barības un ūdens fizikāli ķīmisko un mikrobioloģisko testēšanu;
- vides izmeklējumus un mērījumus;
- klīniski mikrobioloģiskos izmeklējumus;
- dzīvnieku infekcijas slimību diagnostiku;
- zoonožu u.c. slimību izmeklējumus, saskaņā ar dzīvnieku infekcijas slimību valsts uzraudzības plānu.

Papildus laboratoriskajai diagnostikai institūts:

- rīko apmācības, sniedz teorētiskas un praktiskas konsultācijas;
- sagatavo mikrobioloģiskas barotnes;
- gatavo piena paraugus iekārtu kalibrēšanai laboratorijās;
- organizē starplaboratoriju salīdzinošo testēšanu;
- ņem paraugus;
- nodrošina iesūtīta izmeklējamā materiāla nogādāšanu no Z/I „BIOR” paraugu pieņemšanas vietas uz testēšanas vietu;
- nepieciešamības gadījumā, nodrošina izmeklējamā parauga nosūtīšanu uz ES references laboratoriju.

6.1. Oficiālo paraugu laboratoriskās testēšanas metodes

6.1.1. Oficiālie paraugi zoonotiskās salmonelozes ierosinātāju klātbūtnei tiek testēti tikai Z/I „BIOR” laboratorijā.

Salmonella spp. noteikšanai tiek pielietotas sekojošas laboratoriskās testēšanas metodes:

- pārtikas produktiem un dzīvnieku barībai - **LVS EN ISO 6579-1:2017**;
- fekāliju un primārās ražošanas vides paraugiem: **LVS EN ISO 6579-1**;

Izdalītās salmonellu kultūras tiek serotipizētas Z/I „BIOR” Dzīvnieku slimību diagnostikas laboratorijas (DzSDL) Mikrobioloģijas nodaļā pēc Kaufmann-White shēmas un tām tiek noteikta rezistence pret antimikrobiāliem līdzekļiem (turpmāk – AMR). AMR noteikšanai izmanto mikroatšķaidīšanas metodi, nosakot minimālās inhibīcijas koncentrāciju (MIC). Rezultāta izvērtēšanu veic pēc EUCAST (European Committee on Antimicrobial Susceptibility Testing) rekomendētajām *cut-off* epidemioloģiskam robežvērtībām. Salmonellu izolātiem tiek veikta ģenētiskā raksturošana un tiek noteikts MLST profils.

Izolētie celmi tiek uzglabāti atbilstoši prasībām.

6.1.2. Izmeklējumi uz putnu tīfu un pulorozi tiek veikti saskaņā ar OIE Manual of Diagnostic Tests and Vaccines for Terrestrial Animals 2022, chapter 3.3.11. Fowl typhoid and Pullorum disease.

6.2. Paškontroles laboratorijas

Saskaņā ar 2012. gada 31. janvāra Ministru kabineta noteikumos Nr.90 "Kārtība, kādā veic uzraudzību un informācijas apmaiņu par infekcijas slimībām, ar kurām slimo gan dzīvnieki, gan cilvēki" noteiktajām prasībām PVD pilnvaro laboratorijas salmonelozes ierosinātāju kontroles programmas mājputniem īstenošanā. PVD pilnvaro laboratorijas, ja tās atbilst sekojošiem kritērijiem:

- tās ir akreditētas nacionālajā akreditācijas sistēmā LATAK atbilstoši LVS EN ISO/IEC 17025 standarta prasībām
- tās izmanto oficiālās kontroles metodes - **LVS EN ISO 6579-1** (vēlama metodes akreditācija)
- tās ar atbilstošiem rezultātiem piedalās starplaboratoriju salīdzinošajā testēšanā (SST)

Latvijas Republikā ir divas PVD pilnvarotas bakterioloģiskās laboratorijas (pielikums Nr. 1), kuras atbilst augstāk nosauktajiem kritērijiem un kuras veic paškontroles paraugu testēšanu uz salmonellu ģints baktēriju klātbūtni atbilstoši **LVS EN ISO 6579-1** standartam.

Citās laboratorijās veiktie izmeklējumi uzskatāmi par neatbilstošiem šīs programmas prasībām.

Paškontroles laboratorijām jāuzglabā izolētās salmonellu kultūras no dzīvnieku mājputniem, un jānosūta tās uz references laboratoriju datu bāzes veidošanai un mikrobiālās rezistences noteikšanai!

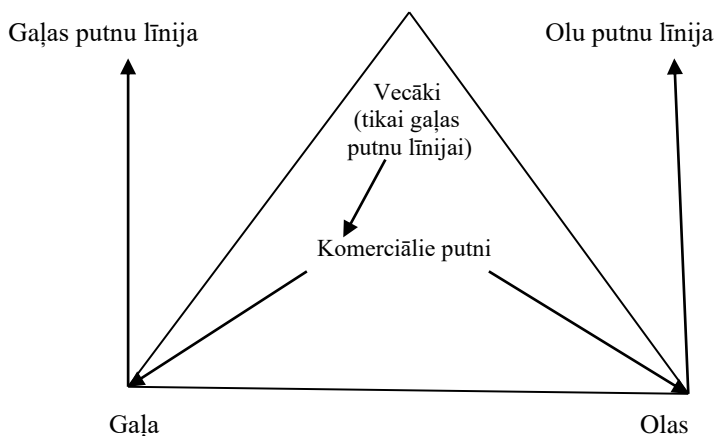
VII SALMONELOZES IEROSINĀTĀJU KONTROLE MĀJPUTNIEM

Latvijas Republikā 2023. gadā 1. janvārī ir viena vaislas vistu novietne, 18 PVD reģistrēti dējējvistu uzņēmumi, 11 mājputnu, kas paredzēti gaļas ieguvei, novietnes, kā arī 444 mājputnu novietnes, kurām izsniegtas olu realizācijas atļaujas piegādēm nelielos apjomos.

Vaislas vistas (*Gallus gallus*) tiek turētas vienā novietnē - broileru šķirnes materiāls. Latvijas Republikā ir tikai vecāku formas vistu (*Gallus gallus*) ganāmpulki, vecvecāku formas ganāmpulku nav (attēls Nr.1). Visi vaislas materiāla cāļi (*Gallus gallus*) tiek iepirkti no citām valstīm.

Attēls Nr. 2

Vistu (*Gallus gallus*) ganāmpulku struktūra Latvijā

Novietņu līmenī uzraudzības programmā ietvertas sekojošas mājputnu sugas: vistas (*Gallus gallus*), pīles, zosis, tītari, paipalas, fazāni, strausi, pērļu visticas, irbes - no vaislas ganāmpulkiem līdz gaļas un olu ieguves ganāmpulkiem.

Dējējvistu novietnes tiek reģistrētas PVD atbilstoši 2009. gada 7. jūlija Ministru kabineta noteikumiem Nr. 744 „Noteikumi par dējējvistu labturības prasībām un dējējvistu turēšanas uzņēmumu reģistrācijas kārtību”, un reģistrēto dējējvistu novietņu saraksts atrodams:

<https://www.zm.gov.lv/partikas-un-veterinaraiss-dienests/statiskas-lapas/registretie-uznemumi?id=7710#jump>

Dējējvistu novietnes, kurām piešķirta atļauja izplatīt olas nelielos daudzumos tieši gala patērētājam reģistrētas PVD atbilstoši 2017. gada 3. maija Ministru kabineta noteikumiem Nr. 235 „Prasības olu piegādei nelielā apjomā”, un šo novietņu saraksts atrodams:

<https://registri.pvd.gov.lv/cr/e0edc137>;

Mājputnu novietņu, kuras paredzētas gaļas ieguvei, saraksts atrodams: <https://registri.pvd.gov.lv/cr>

Šajā programmā nav ietvertas novietnes, kurās ražo produkciju **tikai savam patēriņam**.

Kontroles programma ietver dzīvnieku klīnisko uzraudzību, t.i., ganāmpulku vispārējo uzraudzību, kā arī paškontroles un oficiālo paraugu ņemšanas shēmas.

Obligāta zemāk uzskaitīto zoonotisko salmonelozes ierosinātāju serotipu laboratoriskā noteikšana:

- vaislas vistām (*Gallus gallus*) – *S.Enteritidis*, *S.Typhimurium*, *S.Infantis*, *S.Hadar* un *S.Virchow* (Komisijas Regula Nr. 200/2010 (2010. gada 10. marts));
- dējējvistām un citām mājputnu sugām novietnēs, kurās ir mazāk par 350 dējējvistu vai līdz 1000 pārējo putnu un no kurām iegūst pārtikas olas tiešai piegādei galapatērētājam - *S.Enteritidis*, *S.Typhimurium*, *S.Infantis*, *S.Hadar* un *S.Virchow* (2007. gada 6. novembra Ministru kabineta noteikumi Nr. 741);
- dējējvistām novietnēs, kurās ir vairāk par 350 dējējvistu un no kurām iegūst pārtikas olas - *S.Enteritidis* un *S.Typhimurium* (Komisijas Regula Nr. 517/2011 (2011. gada 25. maijs));
- broileriem - *S.Enteritidis* un *S.Typhimurium* (Komisijas Regula Nr. 200/2012 (2012. gada 8. marts)).
- tītariem - *S.Enteritidis* un *S.Typhimurium* (Komisijas Regula Nr. 1190/2012 (2012. gada 12. decembris)).

7.1. Vispārējie jautājumi.

7.1.1. Vispārējā mājputnu novietņu uzraudzība paredz plānveida pārbaudes un oficiālo rutīnas paraugu ņemšanu novietnēs.

7.1.2. **Oficiālo paraugu noņemšanas pamatprincipi:**

Oficiālos paraugus noņem tikai valsts veterinārie inspektori.

Vaislas vistām (*Gallus gallus*):

- **Rutīnas** oficiālie paraugi – katrā saimē trīs reizes dēšanas cikla laikā saskaņā ar pielikumu Nr.5;
- Visos aizdomu gadījumos (t.sk., pozitīvu paškontroles rezultātu gadījumos inkubatorā);
- Izmeklējumi visās putnu saimēs (mītnēs) novietnē, ja kaut viena putnu saime novietnē ir pozitīva;
- Citi gadījumi, kad valsts veterinārie inspektori pieņem lēmumu veikt oficiālo kontroli.

Dējējvistām (*Gallus gallus*) reģistrētajās dējējvistu novietnēs:

- **Rutīnas** oficiālie paraugi:
 - vienu reizi gadā katrā **saimē** – saskaņā ar pielikumu Nr. 5;
 - 24±2 nedēļu vecumā dējējvistu saimei, ja tās tiek ievietotas mītnēs, kurās pirms tam konstatēta pozitīva mājputnu saime;
 - izmeklējumi visās putnu saimēs (mītnēs) novietnē, ja kaut viena putnu saime novietnē ir pozitīva;
 - citi gadījumi, kad valsts veterinārie inspektori pieņem lēmumu veikt oficiālo kontroli.
- **Pastiprinātais protokols (5 fekāliju kopparaugi + 2 putekļu paraugi)** - visos aizdomu gadījumos **kā apstiprinošā oficiālā kontrole:**
 - atsevišķos izņēmuma gadījumos - pozitīvu paškontroles rezultātu gadījumos;

- epidemioloģiskās izmeklēšanas ietvaros, piemēram, cilvēku saslimšanas gadījumu izmeklēšana.

Broileriem (*Gallus gallus*):

- **Ruģīnas** oficiālie paraugi - vienu reizi gadā katrā novietnē – viena putnu saime (mītne) saskaņā ar pielikumu Nr. 5;
- Visos aizdomu gadījumos;
- Citi gadījumi, kad valsts veterinārie inspektori pieņem lēmumu veikt oficiālo kontroli.

Oficiālo paraugu noņemšana tiek veikta saskaņā ar procedūrā KR.10.P.083 noteikto kārtību.

NB! Oficiālo paraugu noņemšanas laikā TSV valsts veterinārajiem inspektoriem jāievēro nepieciešamie biodrošības pasākumi, lai izvairītos no jebkuras slimības ierosinātāju izplatīšanas vai pārnesšanas no vienas mājputnu mītnes/novietnes uz citu mītni/novietni.

7.1.3. Paškontrolē

Paškontrolē ir daļa no valsts programmas „Salmonelozes ierosinātāju kontroles programma mājputniem, pārtikai un barībai”:

- Mājputnu īpašnieki/turētāji organizē paškontroli, vadoties pēc mājputnu novietnē izstrādātā paškontroles plāna, ievērojot obligātos paraugu ņemšanas nosacījumus un prasības (skat. tabulas Nr.3, Nr.4, Nr.5 un Nr.6, pielikumu Nr. 2; pielikumu Nr. 3 un pielikumu Nr.4).
- Saskaņā ar 2003. gada 17. novembra Eiropas Parlamenta un Padomes regulas (EK) Nr. 2160/2003 par salmonellas un dažu citu pārtikā sastopamu zoonozes īpašu izraisītāju kontroli, 7. pantu **salmonelozes paškontroles plānu PVD teritoriālajā pārvaldē obligāti iesniedz mājputnu novietnes īpašnieki/turētāji, kuri tur 350 un vairāk vistas. Paškontroles plāni gada griezumā mājputnu turētājam/īpašniekam jāiesniedz attiecīgajā TSV vienas nedēļas laikā pēc programmas apstiprināšanas.**
Salmonelozes paškontroles plānā vismaz jābūt norādītam –novietnes un mītnes identifikācijas numuram, putnu ievietošanas datumam (dd/mm/gggg) vai nedēļai un vecumam, plānotajai paškontroles paraugu noņemšanas nedēļai un paredzamajam putnu pārvietošanas un/vai kaušanas nedēļai.
Līdz jaunās „Salmonelozes ierosinātāju kontroles programmas mājputniem, pārtikai un barībai” apstiprināšanai ir jāvadās pēc iepriekš apstiprinātās programmas noteiktajām prasībām.
- Atbildīgais TSV vecākais veterinārais inspektors izvērtē uzņēmuma iesniegtos paškontroles plānus, vai tie atbilst šai programmai. Ja iesniegtie salmonelozes paškontroles plāni atbilst noteiktajām prasībām, tad TSV vadītājs saskaņo tos ar parakstu un datumu, kurā tie ir saskaņoti.
- Mājputnu īpašnieks/turētājs ir atbildīgs par paškontroles paraugu noņemšanas un nosūtīšanas uz laboratoriju organizēšanu un apmaksu. Pieļaujamās laboratorijas paškontroles paraugu izmeklēšanai norādītas programmas pielikumā Nr. 1 (citās laboratorijās veiktie izmeklējumi uzskatāmi par neatbilstošiem šīs programmas prasībām).

Ja tiek ņemti oficiālie paraugi, tie var aizstāt paškontroles paraugu noņemšanu atbilstošajā posmā.

Vēlams, lai mājputnu novietnē paliktu paraugu ņemšanas apliecināošs dokuments (paraugu pavadraksts) vai tā kopija. Paraugu pavadrakstā jābūt norādītam paraugu ņemšanas datumam, saimes identifikācijai, saimes vecumam, putnu skaitam saimē, noņemto paraugu skaitam un veidam, un laboratorijai, kurā tiks veikta testēšana.

Gadījumā, ja dzīvnieku īpašniekam/turētājam rodas aizdomas par mājputnu inficēšanos ar salmonelozi, tai skaitā, pozitīvu paškontroles rezultātu gadījumā, mājputnu īpašnieks/turētājs vai praktizējošais veterinārārsts ziņo PVD teritoriālajai struktūrvienībai (TSV).

7.1.4. Mājputnu profilaktiskā vakcinācija pret mājputnu sugu specifiskajiem salmonelozes ierosinātājiem - *S.Pullorum* un *S.Gallinarum* - Latvijas Republikā ir atļauta.

7.1.5. Pret zoonotiskajiem salmonelozes ierosinātājiem profilaktiskā vakcinācija ir atļauta, izmantojot inaktivētās vakcīnas vai marķētās dzīvo celmu vakcīnas saskaņā ar Komisijas Regulā (EK) Nr.1177/2006 (2006. gada 1. augusts) noteiktajām prasībām.

7.1.6. Antibakteriālos līdzekļus aizliegts izmantot kā zoonotiskās salmonelozes ierosinātāju kontroles metodi, izņemot gadījumus, kas paredzēti Komisijas Regulas (EK) Nr.1177/2006 (2006. gada 1. augusts) 2. pantā.

7.1.7. Kompensāciju saņemšanas kārtība noteikta 2021. gada 1. aprīļa Ministru kabineta noteikumos Nr. 199 „Valsts uzraudzībā esošās dzīvnieku infekcijas slimības vai epizootijas uzliesmojuma laikā radušos zaudējumu kompensācijas noteikumi”.

Lai saņemtu zaudējumu kompensāciju, mājputnu īpašnieks/turētājs tad, kad ir organizējis/veicis visus noteiktos salmonelozes apkarošanas pasākumus, t.sk., ir veikta novietnes noslēguma dezinfekcija un dezinfekcijas efektivitātes kontrole ar atbilstošiem rezultātiem, 14 dienu laikā pēc infekcijas slimību apkarošanas pasākumu īstenošanas iesniedz Lauku atbalsta dienestā iesniegumu par zaudējumu kompensāciju, aizpildot tīmekļvietnē www.lad.gov.lv ievietoto veidlapu.

MĀJPUTNU ĪPAŠNIEKU/TURĒTĀJU VEICAMIE SALMONELOZES OBLIGĀTIE UZRAUDZĪBAS PASĀKUMI (PAŠKONTROLE)

Vistas (*Gallus gallus*) PVD reģistrētajās mājputnu novietnēs - PAŠKONTROLE

N.p. k.	Mājputnu kategorija	Slimība	Diagnostiskie izmeklējumi			Pamatojums
			Biezums, apjoms	Izmeklējamā substance	Metode	
1	2	3	4	5	6	7
1.	Vaišlas vistas	1. Puloroze / <i>Pullorosis</i> / <i>Ierosinātājs – Salmonella Pullorum</i> un putnu tīfs / <i>Typhus avium</i> / <i>Ierosinātājs -Salmonella Gallinarum</i>	Novietnē - pret <i>S. Enteritidis</i> nevakcinētu vaišlas vistu saimēs - uzsākot dēšanu, katru saimi izmeklē seroloģiski ar 95% ticamību un 5% izplatību (pielikums Nr.7) un Inkubatorā kontroli veic vismaz vienu reizi sešās nedēļās vai saskaņā ar inkubācijas grafiku.	Asins serums Novietnē - putnu līķi (aknas, liesa, olnīcas, olvadi), vides paraugi u.c. Aizdomu gadījumā novietnē – no dzīvjiem putniem - kloākas noslaucījums. Inkubatorā – no katra inkubācijas/šķilšanās skapja - mekonija, dūnu kopparaugs un no katras saimes - uzknābtie embriji (ne mazāk kā 10 vienā kopparaugā), brāķētie cāļi (ne mazāk kā 10 vienā kopparaugā) u.c.	Seroloģiska Bakterioloģiska	MK not. Nr. 844 (13.10.2008.) VI nodaļa Komisijas Deleģētā Regula (ES) 2019/2035

N.p. k.	Mājputnu kategorija	Slimība	Diagnostiskie izmeklējumi			Pamatojums
			Biežums, apjoms	Izmeklējamā substance	Metode	
1	2	3	4	5	6	7
			<p>Novietnē pret S. Enteritidis vakcinētu vaislas vistu saimēs izvēlas vienu no iespējām:</p> <p>1) uzsākot dēšanu, katru saimi izmeklē seroloģiski ar 95% ticamību un 5% izplatību vai</p> <p>2) uzsākot dēšanu, katru saimi izmeklē bakterioloģiski ar 95% ticamību un 5% izplatību</p> <p>un</p> <p>Inkubatorā kontroli veic vismaz vienu reizi sešās nedēļās vai saskaņā ar inkubācijas grafiku.</p>	<p>Asins serums</p>	<p>Seroloģiska</p>	
				<p>Novietnē - putnu līķi (aknas, liesa, olnīcas, olvadi), vides paraugi u.c.</p> <p>Aizdomu gadījumā novietnē – no dzīvniekiem - kloākas noslaucījums.</p> <p>Inkubatorā – no katra inkubācijas/šķilšanās skapja - mekonija, dūnu kopparaugs un no katras saimes - uzknābtie embriji (ne mazāk kā 10 vienā kopparaugā), brāķētie cāļi (ne mazāk kā 10 vienā kopparaugā) u.c.</p>	<p>Bakterioloģiska</p>	
		<p>2. Salmonelozes ierosinātāji (<i>Salmonella</i> Typhimurium; <i>Salmonella</i> Enteritidis; <i>Salmonella</i> Infantis; <i>Salmonella</i> Hadar; <i>Salmonella</i> Virchow)</p>	<p>Fekāliju kopparaugi, bahilu kopparaugi, auduma salvetes u.c.</p> <p>Skat. Pielikumu Nr. 3 (skat. arī “Salmonelozes ierosinātāju kontroles programmu mājputniem, pārtikai un barībai”)</p>		<p>Bakterioloģiska</p>	<p>Komisijas Regula 2160/2003 (17.11.2003.)</p> <p>Komisijas Regulas (EK) Nr. 200/2010 (10.03.2010.) pielikums</p> <p>Komisijas Regula (ES) 2019/268</p>

N.p. k.	Mājputnu kategorija	Slimība	Diagnostiskie izmeklējumi			Pamatojums
			Biezums, apjoms	Izmeklējamā substance	Metode	
1	2	3	4	5	6	7
2.	Dējējvistas – visi ganāmpulki	1. Puloroze /Pullorosis/ Ierosinātājs – Salmonella Pullorum un putnu tīfs /Typhus avium/ Ierosinātājs – Salmonella Gallinarum	1x gadā Izvēlas vienu no iespējām: 1) katru saimi seroloģiski izmeklē ar 95% ticamību un 5% izplatību vai 2) ņem paraugus bakterioloģiskai izmeklēšanai	Asins serums	Seroloģiska	MK not. Nr. 844 (13.10.2008.) VI nodaļa MK not. Nr. 741 (06.11.2007.)
		2. Salmonelozes ierosinātāji, kuri ir bīstami cilvēku veselībai (<i>Salmonella</i> Typhimurium; <i>Salmonella</i> Enteritidis u.c.)	Fekāliju kopparaugi, bahilu kopparaugi, putekļu paraugi, auduma salvetes, putnu liķi u.c. Skat. Pielikumu Nr. 3 (skat. arī “ Salmonelozes ierosinātāju kontroles programmu mājputniem, pārtikai un barībai ”)	Uzknābtie embriji, brāķētie caļi, putnu liķi, mekoniji u.c.	Bakterioloģiska	Komisijas Regula 2160/2003 (17.11.2003.) Komisijas Regulas (EK) Nr. 517/2011 (25.05.2011.) pielikums Komisijas Regula (ES) 2019/268 MK not. Nr. 741 (06.11.2007.)
3.	Broileri	Salmonelozes ierosinātāji, kuri ir bīstami cilvēku veselībai (<i>Salmonella</i> Typhimurium; <i>Salmonella</i> Enteritidis u.c.)	Fekāliju kopparaugi, bahilu kopparaugi, u.c. Skat. Pielikumu Nr. 3 (skat. arī “ Salmonelozes ierosinātāju kontroles programmu mājputniem, pārtikai un barībai ”)		Bakterioloģiska	Komisijas Regula 2160/2003 (17.11.2003.) Komisijas Regulas (ES) 200/2012 (08.03.2012.) pielikums Komisijas Regula (ES) 2019/268 MK not. Nr. 741 (06.11.2007.)

Tabula Nr.4

MĀJPUTNU ĪPAŠNIEKU/TURĒTĀJU VEICAMIE SALMONELOZES OBLIGĀTIE UZRAUDZĪBAS PASĀKUMI (PAŠKONTROLE)

Strausi PVD reģistrētajās mājputnu novietnēs - PAŠKONTROLE

N.p. k.	Slimība	Diagnostiskie izmeklējumi			Pamatojums
		Biežums, apjoms	Izmeklējamā substance	Metode	
1	2	3	4	5	6
1.	Salmoneloze 1.1. <i>Salmonella gallinarum</i> 1.2. Salmonelozes ierosinātāji, kuri ir bīstami cilvēku veselībai (<i>Salmonella Typhimurium</i> ; <i>Salmonella Enteritidis</i> u.c.)	Paraugus ņem divas nedēļas pirms dēšanas cikla uzsākšanas un vienu reizi dēšanas cikla laikā	Fekāliju kopparaugi	Bakterioloģiska	MK not. Nr. 741 (06.11.2007.)

Tabula Nr. 5

MĀJPUTNU ĪPAŠNIEKU/TURĒTĀJU VEICAMIE SALMONELOZES OBLIGĀTIE UZRAUDZĪBAS PASĀKUMI (PAŠKONTROLE)

Citas mājputnu sugas - pīles, paipalas, irbes, fazāni, zosis u.c. PVD reģistrētajās mājputnu novietnēs - PAŠKONTROLE

N.p. k.	Mājputnu suga, kategorija	Slimība	Diagnostiskie izmeklējumi			Pamatojums
			Biežums, apjoms	Izmeklējamā substance	Metode	
1	2	3	4	5	6	7
1.	Vaislas mājputni un mājputni, no kuriem iegūst pārtikas olas (izņemot strausus, vistas un tītarus)	Puloroze / <i>Pullorosis</i> / <i>Ierosinātājs - Salmonella Pullorum</i> un putnu tīfs / <i>Typhus avium</i> / <i>Ierosinātājs - Salmonella Gallinarum</i>	Izvēlas vienu no iespējām: 1) izmeklē seroloģiski katra dēšanas cikla laikā, ne mazāk kā 10% no mājputnu ganāmpulka vai 2) ņem paraugus bakterioloģiskai izmeklēšanai un inkubatorā kontroli veic saskaņā ar inkubācijas grafiku.	Asins serums	Seroloģiska	MK not. Nr. 844 (13.10.2008.) VI nodaļa MK not. Nr. 741 (06.11.2007.)
				Uzknābtie embriji, brāķētie cāļi, putnu līķi, mekonijs, čaumalas u.c.	Bakterioloģiska	
		Mājputni, no kuriem iegūst pārtikas olas, kā arī kaušanai paredzētās zosis, pīles u.c. (izņemot strausus, vistas un tītarus)	Salmonelozes ierosinātāji, kuri ir bīstami cilvēku veselībai (<i>Salmonella Typhimurium</i> ; <i>Salmonella Enteritidis</i> u.c.)	Fekāliju kopparaugi u.c. Skat. Pielikumu Nr. 4		Bakterioloģiska

MĀJPUTNU ĪPAŠNIEKU/TURĒTĀJU VEICAMIE SALMONELOZES OBLIGĀTIE UZRAUDZĪBAS PASĀKUMI (PAŠKONTROLE)

Tītari PVD reģistrētajās mājputnu novietnēs - PAŠKONTROLE

N.p. k.	Mājputnu kategorija	Slimība	Diagnostiskie izmeklējumi			Pamatojums
			Biezums, apjoms	Izmeklējamā substance	Metode	
1	2	3	4	5	6	7
1.	Vaislas tītari	1. Puloroze / <i>Pullorosis</i> / <i>Ierosinātājs – Salmonella Pullorum,</i> putnu tīfs / <i>Typhus avium</i> / <i>Ierosinātājs – Salmonella Gallinarum</i> un <i>Salmonella Arizonae</i>	Novietnē - uzsākot dēšanu, katru saimi izmeklē seroloģiski ar 95% ticamību un 5% izplatību un Inkubatorā kontroli veic vismaz vienu reizi sešās nedēļās vai saskaņā ar inkubācijas grafiku.	Asins serums Novietnē - putnu līķi (aknas, liesa, olnīcas, olvadi), vides paraugi u.c. Aizdomu gadījumā novietnē – no dzīvjiem putniem - kloākas noslaucījums. Inkubatorā – no katra inkubācijas/šķilšanās skapja - mekonija, dūnu kopparaugs un no katras saimes - uzknābtie embriji (ne mazāk kā 10 vienā kopparaugā), brāķētie tītaru cāļi (ne mazāk kā 10 vienā kopparaugā) u.c.	Seroloģiska Bakterioloģiska	MK not. Nr. 844 (13.10.2008.) VI nodaļa Komisijas Deleģētā Regula (ES) 2019/2035
		2. Salmonelozes ierosinātāji (<i>Salmonella Typhimurium</i> ; <i>Salmonella Enteritidis</i> u.c.)	Fekāliju kopparaugi, bahilu kopparaugi u.c. Skat. Pielikumu Nr. 4 (skat. arī “ Salmonelozes ierosinātāju kontroles programmu mājputniem, pārtikai un barībai ”)	Bakterioloģiska	Komisijas Regula 2160/2003 (17.11.2003.) Komisijas Regulas (ES) 1190/2012 (12.12.2012.) pielikums Komisijas Regula (ES) 2019/268	

N.p. k.	Mājputnu kategorija	Slimība	Diagnostiskie izmeklējumi			Pamatojums
			Biezums, apjoms	Izmeklējamā substance	Metode	
1	2	3	4	5	6	7
2.	Kaušanai paredzētie tītari	Salmonelozes ierosinātāji, kuri ir bīstami cilvēku veselībai (<i>Salmonella</i> Typhimurium; <i>Salmonella</i> Enteritidis u.c.)	Fekāliju kopparaugi, bahilu kopparaugi, u.c. Skat. Pielikumu Nr. 4 (skat. arī "Salmonelozes ierosinātāju kontroles programmu mājputniem, pārtikai un barībai")		Bakterioloģiska	Komisijas Regula 2160/2003 (17.11.2003.) Komisijas Regulas (ES) 1190/2012 (12.12.2012.) pielikums Komisijas Regula (ES) 2019/268 MK not. Nr. 741 (06.11.2007.)

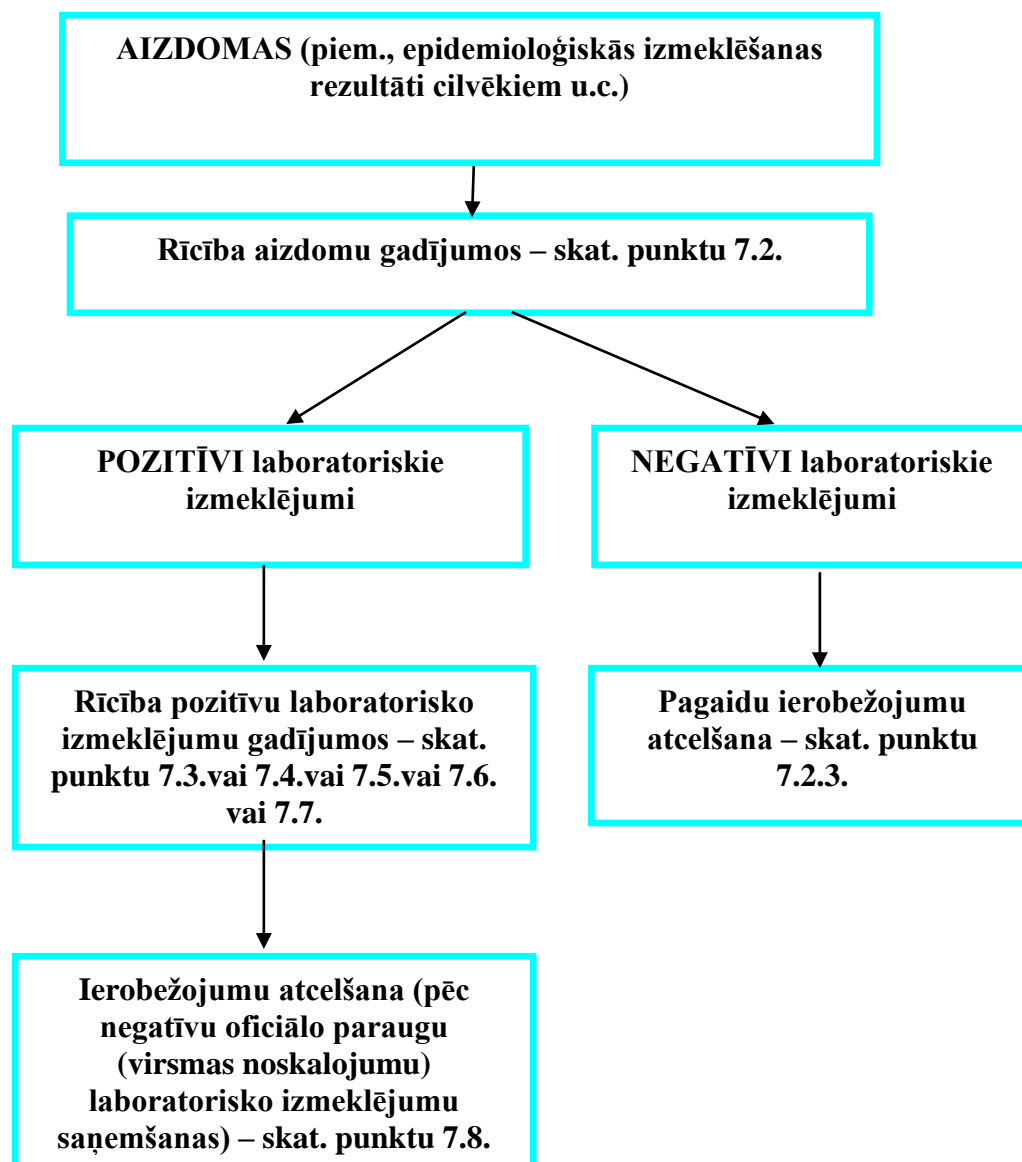
Tabula Nr. 7

SALMONELOZE /Salmonellosis/ PVD REĢISTRĒTAJĀS MĀJPUTNU NOVIETNĒS – OFICIĀLIE PARAUGI

N.p. k.	Mājputnu suga/ kategorija	Salmonelozes ierosinātājs	Izmeklējumu biežums, apjoms	Izmeklējamā substance	Paraugu skaits	Metodes	Darba izpildītājs	Pamatojums
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Vaišas vistas (<i>Gallus gallus</i>)	Pulorozes ierosinātājs: <i>Salmonella</i> Pullorum Putnu tīfa ierosinātājs: <i>Salmonella</i> Gallinarum Zoonotiskās salmonelozes ierosinātāji: <i>Salmonella</i> Enteritidis; <i>Salmonella</i> Typhimurium; <i>Salmonella</i> Infantis; <i>Salmonella</i> Hadar; <i>Salmonella</i> Virchow u.c.	Dēšanas cikla laikā izmeklē katru vaišas vistu saimi divas reizes; Inkubatorā izmeklējumus veic katru 16. nedēļu	Fekāliju kopparaugi, bahilu kopparaugi, putekļu paraugi, auduma salvetes, putnu līķi u.c. Skat. Pielikumu Nr. 3; 4 vai 5 (skat. arī "Salmonelozes ierosinātāju kontroles programmu mājputniem, pārtikai un barībai")	1000	Bakterioloģiska	Paraugus noņem valsts veterinārie inspektori	Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 2160/2003 Komisijas Regula (ES) 2019/268 Komisijas Regulas (EK) Nr. 200/2010 (10.03.2010.) pielikums MK not. Nr. 844 (13.10.2008.) VI nodaļa

N.p. k.	Mājputnu suga/ kategorija	Salmonelozes ierosinātājs	Izmeklējumu biežums, apjoms	Izmeklējamā substānce	Paraugu skaits	Metodes	Darba izpildītājs	Pamatojums
1	2	3	4	5	6	7	8	9
2.	Visu sugu mājputni, no kuriem iegūst pārtikas olas, kā arī kaušanai paredzētie broileri, tītari, zosis, pīles, strausi u.c.	<p>Pulorozes ierosinātājs: <i>Salmonella Pullorum</i></p> <p>Putnu tīfa ierosinātājs: <i>Salmonella Gallinarum</i></p> <p>Zoonotiskās salmonelozes ierosinātāji: <i>Salmonella Enteritidis</i>; <i>Salmonella Typhimurium</i>, <i>Salmonella Arizonae</i> u.c.</p>	<p>Dējējvistām izmeklē katru vistu saimi novietnē 1 x gadā;</p> <p>Citiem mājputniem izmeklē vienu saimi novietnē 1 x gadā;</p>			Bakterioloģiska	Paraugus ņem valsts veterinārie inspektori	<p>MK not. Nr. 844 (13.10.2008.) VI nodaļa</p> <p>MK not. Nr. 741 (06.11.2007.)</p> <p>Komisijas Regulas (EK) Nr. 517/2011 (25.05.2011.) pielikums</p> <p>Komisijas Regulas (EK) 200/2012 (08.03.2012.) pielikums</p> <p>Komisijas Regulas (ES) 1190/2012 (12.12.2012.) pielikums</p> <p>Komisijas Regula (ES) 2019/268</p> <p>Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 2160/2003</p>

Valsts veterināro inspektoru shematiska rīcības shēma aizdomu un pozitīvo oficiālo paraugu salmonelozes laboratorisko izmeklējumu gadījumos mājputnu novietnē

7.2. Rīcība aizdomu gadījumos PVD reģistrētajā mājputnu novietnē un/vai inkubatorā:

Aizdomu gadījumā, tai skaitā, pozitīvu paškontroles laboratorisko izmeklējumu rezultātu gadījumā, dzīvnieka īpašniekam/turētājam vai praktizējošam veterinārārstam saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 2160/2003 7. panta 5. punktu **jāziņo** PVD Teritoriālajai struktūrvienībai (TSV).

Pēc paziņojuma par aizdomām saņemšanas TSV, **divu darba dienu laikā valsts veterinārais inspektors veic ārpuskārtas pārbaudi** mājputnu novietnē un/vai inkubatorā, aizpildot *Dzīvnieku un novietnes pārbaudes protokolu* saskaņā ar procedūru KR.10.P.186 un nosaka pagaidu ierobežojumus, aizpildot atbilstošus lēmumus par dzīvnieku pārvietošanu un produkcijas realizēšanu saskaņā ar procedūru KR.10.P.193. iespējami skartajā novietnē vai mītnē (t.sk. inkubatorā) līdz diagnozes noskaidrošanai:

7.2.1. Novietnē vai mītnē (t.sk. inkubatorā) valsts veterinārais inspektors:

- aizliedz ievest un izvest putnus no skartās mītnes;
- aizliedz realizēt produkciju līdz diagnozes noskaidrošanai;
- izvērtējot informāciju, lemj par **oficiālo paraugu** noņemšanu laboratoriskajai izmeklēšanai saskaņā ar procedūru KR.10.P.083
- pēc epidemioloģiskās situācijas novērtēšanas novietnē, ja nepieciešams, veic bojā gājušo putnu nosūtīšanu salmonelozes bakterioloģiskai izmeklēšanai.

7.2.2. Pēc valsts veterināra inspektora norādījumiem novietnē vai mītnē (t.sk. inkubatorā) īpašnieks/turētājs inspektora vai praktizējošā veterinārārsta pārraudzībā nodrošina:

- bojā gājušo mājputnu iznīcināšanu ar metodēm, kas pēc iespējas samazina salmonelozes ierosinātāja izplatīšanās risku saskaņā ar Regulām Nr.1069/2009 un Nr.142/2011;
- pie mītnu, kā arī pie citu novietnes ēku ieejas un izejas - dezinfekcijas paklāju izvietošanu;
- ka tiek kontrolēta to personu pārvietošanās, kuras aprūpē mājputnus;
- ka tiek veikti pasākumi kaitēkļu un grauzēju apkarošanai.

7.2.3. Pagaidu ierobežojumu atcelšana:

Pagaidu ierobežojumus atceļ valsts veterinārais inspektors, ja **oficiālo paraugu noņemšanas gadījumā, to laboratoriskie izmeklējumu rezultāti ir negatīvi**. Ierobežojumus atceļ, aizpildot atbilstošu lēmumu saskaņā ar procedūru KR.10.P.193.

7.3. Rīcība pozitīvu (*S.Enteritidis*, *S.Typhimurium*) laboratorisko izmeklējumu gadījumos vaislas vistu (*Gallus gallus*) un vaislas tītaru novietnē un/vai inkubatorā:

Divu darba dienu laikā valsts veterinārais inspektors veic ārpuskārtas pārbaudi novietnē un/vai inkubatorā, aizpildot *Dzīvnieku un novietnes pārbaudes protokolu* saskaņā ar procedūru KR.10.P.186 un nosaka ierobežojumus (ja nav noteikti iepriekš), aizpildot atbilstošus lēmumus par dzīvnieku pārvietošanu un produkcijas realizēšanu saskaņā ar procedūru KR.10.P.193. Pamatojoties uz Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 2160/2003 (2003. gada 17. novembris) par salmonellas un dažu citu pārtikā sastopamu zoonozes īpašu izraisītāju kontroli 2. pielikuma C. sadaļu:

7.3.1. Skartajā vaislas vistu (*Gallus gallus*) vai vaislas tītaru mītnē valsts veterinārais inspektors:

- aizliedz putnu pārvietošanu, izņemot uz kautuvi;
- nosaka, ka inkubācijas olas tiek iznīcinātas vai nosūtītas termiskai pārstrādei uz olu pārstrādes un/vai olu produktu ražošanas uzņēmumu, izmantojot metodes, kuras garantē salmonelozes ierosinātāju iznīcināšanu (saskaņā ar Kopienas tiesību aktiem par pārtikas higiēnu);
- **veic oficiālo paraugu** (pakaišu paraugi, barības paraugi, ūdens paraugi, putekļu paraugi, noskalojumi no virsmām u.c.) **noņemšanu** laboratoriskajai izmeklēšanai novietnē, lai noskaidrotu iespējamās inficēšanās ceļus, avotus un infekcijas izplatību;
- **noskaidro iesaistītos inkubatorus** (inkubējamo olu saņēmējus no skartās mītnes) un veic to ārpuskārtas pārbaudi, un oficiālo paraugu noņemšanu. Ja inkubators (inkubācijas olu saņēmējs) atrodas citā TSV teritorijā, tad sazinās ar attiecīgo TSV, ievērojot pārvaldē noteikto kārtību. Savukārt, ja inkubators atrodas (inkubācijas olu saņēmējs) citas Dalībvalsts teritorijā, tad sazinās ar Veterinārās uzraudzības departamenta Dzīvnieku infekcijas slimību uzraudzības daļas speciālistiem;
- pēc epidemioloģiskās situācijas novērtēšanas novietnē, ja nepieciešams, veic bojā gājušo putnu nosūtīšanu salmonelozes bakterioloģiskai izmeklēšanai;

7.3.2. Pārējās vaislas vistu (*Gallus gallus*) vai vaislas tītaru mītnēs skatrajā novietnē valsts veterinārais inspektors:

- veic oficiālo paraugu noņemšanu visās pārējās vaislas vistu (*Gallus gallus*) vai vaislas tītaru mītnēs pēc rutīnas oficiālā protokola – divi fekāliju kopparaugi vai pieci pāri bahilu/zeķu.

7.3.3. Valsts veterinārais inspektors nosaka sekojošus obligātos pasākumus skartajā mītnē un novietnē, pamatojoties uz Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 2160/2003 (2003. gada 17. novembris) 2. pielikuma C. Sadaļu, un īpašnieks/turētājs nodrošina to izpildi:

- izvietot dezinfekcijas paklājus pie mītņu, kā arī pie citu novietnes ēku ieejas un izejas;
- kontrolēt personu kustību mītnēs/novietnē;
- neinkubētās olas no skartās mītnes tiek iznīcinātas vai nosūtītas termiskai pārstrādei uz olu pārstrādes un/vai olu produktu ražošanas uzņēmumu, izmantojot metodes, kuras garantē salmonelozes ierosinātāju iznīcināšanu (saskaņā ar Kopienas tiesību aktiem par pārtikas higiēnu);
- pieaugušos putnus no skartās mītnes pārvadāt un nokaut atsevišķi no pārējiem mājputniem;
- nokaut pieaugušos putnus no skartās mītnes, tādējādi pēc iespējas samazinot ierosinātāja izplatību. No šiem putniem iegūtos produktus atļauts izmantot cilvēku patēriņam pēc termiskās apstrādes, kas nodrošina salmonelozes ierosinātāja iznīcināšanu (saskaņā ar Kopienas tiesību aktiem par pārtikas higiēnu);
- nogalināt vienu dienu vecos cāļus vai jaunputnus no skartās mītnes, tādējādi pēc iespējas samazinot ierosinātāja izplatību;
- bojā gājušos un nogalinātos mājputnu liķus iznīcināt ar metodēm, kas pēc iespējas samazina ierosinātāja izplatīšanās risku;
- tīrīt, mazgāt un dezinficēt skarto mītni, tās apkārtni, transporta līdzekļus, to aprīkojumu un citus materiālus, kas ir iespējami kontaminēti ar slimības ierosinātāju;
- dezinficēt pakaišus un citus materiālus, kas iespējami kontaminēti ar slimības ierosinātāju;
- kūtsmēslus dezinficēt vai pakļaut biotermiskai apstrādei;
- dokumentēt olu iznīcināšanu vai pārstrādi, kā arī putnu nokaušanu vai iznīcināšanu;
- veikt pasākumus kaitēkļu un grauzēju apkarošanai.

7.3.4. **Inkubatorā valsts veterinārais inspektors:**

- veic oficiālo paraugu (putekļu vai dūnu paraugi, ūdens paraugi, mekonija paraugi, nobeigušies embriji, diennakts veci cāļu liķi, noskalojumi no cāļu transportēšanas kastēm, noskalojumi no olu, iekārtu un inkubatora virsmām u.c.) noņemšanu laboratoriskajai izmeklēšanai, lai noskaidrotu iespējamās inficēšanās ceļus un avotus.
- noskaidro inkubējamo olu izcelsmi un veic ārpuskārtas pārbaudi inkubējamo olu izcelsmes novietnē. Ja inkubējamo olu izcelsmes novietne atrodas citā TSV teritorijā, tad valsts veterinārais inspektors sazinās ar attiecīgo TSV, ievērojot pārvaldē noteikto kārtību.

7.3.5. **Valsts veterinārais inspektors nosaka sekojošus obligātos pasākumus inkubatorā, pamatojoties uz Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 2160/2003 (2003. gada 17. novembris) par salmonellas un dažu citu pārtikā sastopamu zoonozes īpašu izraisītāju kontroli 2. pielikuma C. sadaļu, un īpašnieks/turētājs nodrošina to izpildi:**

- tiek kontrolēta personu kustība inkubatorā;
- **saņemtās un/vai vēl neinkubētās olas no inficētajām vaislas vistu vai vaislas tītaru mītnēm – iznīcina;**
- tiek veikta izvesto cāļu izmeklēšana uz salmonelozes ierosinātāju klātbūtni;
- inkubators, tā apkārtnē, transporta līdzekļi, to aprīkojums un citi materiāli, kas ir iespējami kontaminēti ar slimības ierosinātāju tiek tīrīti, mazgāti un dezinficēti valsts veterinārā inspektora vai praktizējoša veterinārārsta pārraudzībā;
- tiek veikti pasākumi kaitēkļu un grauzēju apkarošanai.

7.4. **Rīcība pozitīvu (*S.Enteritidis* un *S.Typhimurium*) laboratorisko izmeklējumu gadījumos PVD reģistrētajās dējējvistu novietnēs, kurās ir vairāk par 350 dējējvistu un no kurām iegūst pārtikas olas:**

Valsts veterinārais inspektors nosaka ierobežojumus (ja nav noteikti iepriekš) un veicamos pasākumus skartajā dējējvistu (*Gallus gallus*) novietnē saskaņā ar Komisijas Regulas (EK) Nr. 1237/2007 (2007. gada 23.oktobra), ar kuru groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 2160/2003 un Lēmumu 2006/696/EK attiecībā uz tādu olu laišanu tirgū, kas iegūtas no *Salmonella* inficētām dējējvistu saimēm, I. pielikumu:

7.4.1. Skartajā dējējvistu mītnē valsts veterinārais inspektors:

- aizliedz izvest putnus no skartās mītnes, izņemot uz kautuvi;
- nosaka, ka olas tiek nosūtītas termiskai pārstrādei uz olu pārstrādes un/vai olu produktu ražošanas uzņēmumu, izmantojot metodes, kuras garantē salmonelozes ierosinātāju iznīcināšanu (saskaņā ar Kopienas tiesību aktiem par pārtikas higiēnu);
- veic oficiālo paraugu (pakaišu paraugi, barības paraugi, ūdens paraugi, putekļu paraugi, noskalojumi no virsmām) noņemšanu laboratoriskajai izmeklēšanai, lai noskaidrotu iespējamās inficēšanās ceļus un avotus;
- pēc epidemioloģiskās situācijas novērtēšanas saimniecībā, ja nepieciešams, veic bojā gājušo putnu liķu nosūtīšanu salmonelozes bakterioloģiskai izmeklēšanai.

7.4.2. Pārējās dējējvistu mītnēs novietnē valsts veterinārais inspektors:

- veic oficiālo paraugu noņemšanu visās pārējās dējējvistu mītnēs novietnē pēc rutīnas oficiālā protokola – noņem 2 fekāliju kopparaugus un 1 putekļu kopparaugu katrā dējējvistu mītnē, pamatojoties uz Komisijas Regulas (EK) Nr. 517/2011 (2011. gada 25. maijs) pielikuma 2. punkta (d) apakšpunktu.

7.4.2. Īpašnieks/turētājs, pieņemot lēmumu veikt zoonotiskās salmonelozes apkarošanu dējējvistu novietnē, izstrādā zoonotiskās salmonelozes apkarošanas plānu, kuru saskaņo ar TSV valsts veterināro inspektoru. Plānā iekļauj detalizēti iestrādātas sekojošas darbības:

- personu kustību kontrole mītnē un novietnē;
- dezinfekcijas paklāju izvietošana pie mītņu, kā arī pie citu novietnes ēku ieejas un izejas;
- bojā gājušo putnu liķu iznīcināšana ar metodēm, kas pēc iespējas samazina ierosinātāja izplatīšanās risku;
- olu termiskā pārstrāde olu pārstrādes un/vai olu produktu ražošanas uzņēmumā, izmantojot metodes, kuras garantē salmonelozes ierosinātāju iznīcināšanu (saskaņā ar Kopienas tiesību aktiem par pārtikas higiēnu);
- izkaušanas gadījumā - putnu pārvadāšana un nokaušana no skartās mītnes tiek veikta atsevišķi no citiem mājputniem. Plānā nosaka laiku, līdz kuram inficētie putni tiks nokauti vai iznīcināti. No šiem putniem iegūtos produktus atļauts izmantot cilvēku patēriņam pēc termiskās apstrādes, kas nodrošina salmonelozes ierosinātāja inaktivāciju (saskaņā ar Kopienas tiesību aktiem par pārtikas higiēnu);
- mītnes, tās apkārtnes, transporta līdzekļu, to aprīkojuma un citu materiālu, kas ir iespējami kontaminēti ar slimības ierosinātāju tīrīšana, mazgāšana un dezinficēšana notiek valsts veterināra inspektora vai praktizējoša veterinārārsta pārraudzībā;
- pakaišu un citu materiālu, kas iespējami kontaminēti ar slimības ierosinātāju dezinficēšana praktizējoša veterinārārsta vai valsts veterināra inspektora pārraudzībā; kūtsmēslu dezinfekcija vai pakļaušana biotermiskajai apstrādei;
- olu pārstrādes, kā arī putnu nokaušanas dokumentēšana;
- veicamie pasākumi kaitēkļu un grauzēju apkarošanai.

7.5. Rīcība pozitīvu (*S.Enteritidis*, *S.Typhimurium*, *S.Hadar*, *S.Virchow*, *S.Infantis*) oficiālo paraugu laboratorisko izmeklējumu gadījumos dējējvistu novietnēs, kurām ir izsniegta atļauja olu realizācijai nelielos apjomos.

Pozitīvu oficiālo paraugu laboratorisko izmeklējumu gadījumos **dīvu darba dienu laikā valsts veterinārais inspektors veic novietnes ārpuskārtas pārbaudi**, aizpildot Dzīvnieku un novietnes pārbaudes protokolu saskaņā ar procedūru KR.10.P.186 un nosaka ierobežojumus (ja nav noteikti iepriekš), aizpildot atbilstošus lēmumus par dzīvnieku pārvietošanu un produkcijas realizēšanu saskaņā ar procedūru KR.10.P.193., un nosaka veicamos pasākumus, pamatojoties uz MK noteikumiem Nr. 741 (6.11.2007.) „Noteikumi par kārtību kādā apkaro salmonelozi un citas ar pārtikas produktiem pārnēsājamas infekcijas slimības mājputnu ganāmpulkos, kas paredzēti pārtikas produktu iegūšanai nelielā apjomā un tiešajai piegādei galapatērētājam”.

7.6. Rīcība pozitīvu (*S.Enteritidis* un *S.Typhimurium*) laboratorisko izmeklējumu gadījumos broilēru vai kaušanai paredzēto tītaru novietnēs.

Īpašnieks/turētājs izstrādā zoonotiskās salmonelozes apkarošanas plānu, kuru saskaņo ar TSV valsts veterināro inspektoru. Plānā iekļauj detalizēti iestrādātas sekojošas darbības vai punktus:

- personu kustību kontrole mītnē un novietnē;
- dezinfekcijas paklāju izvietošana pie mītnu, kā arī pie citu novietnes ēku ieejas un izejas;
- bojā gājušo putnu līķu iznīcināšana ar metodēm, kas pēc iespējas samazina ierosinātāja izplatīšanās risku;
- putnu pārvadāšana un nokaušana no skartās mītnes tiek veikta atsevišķi no citiem mājputniem. To nokaušana kautuvē tiek organizēta kaušanas dienas beigās vai arī uz atsevišķas līnijas kautuvē, lai izvairītos no iespējamās citu kaujamo putnu partiju krusteniskās kontaminēšanas ar salmonellām.
- pēc inficēto putnu nokaušanas tiek organizēta atbilstoša kautuves tīrīšana un dezinfekcija.
- mītnes, tās apkārtnes, transporta līdzekļu, to aprīkojuma un citu materiālu, kas ir iespējami kontaminēti ar slimības ierosinātāju tīrīšana, mazgāšana un dezinficēšana notiek valsts veterināra inspektora vai praktizējoša veterinārārsta pārraudzībā;
- pakaišu un citu materiālu, kas iespējami kontaminēti ar slimības ierosinātāju dezinficēšana praktizējoša veterinārārsta vai valsts veterināra inspektora pārraudzībā; kūtsmēslu dezinfekcija vai pakļaušana biotermiskai apstrādei;
- putnu nokaušanas dokumentēšana;
- veicamie pasākumi kaitēkļu un grauzēju apkarošanai.

7.7. Rīcība pozitīvu (*S.Enteritidis*, *S.Typhimurium*, *S.Hadar*, *S.Virchow*, *S.Infantis*) oficiālo paraugu laboratorisko izmeklējumu gadījumos citu mājputnu (paipalas, zosis, pīles, strausi u.c.) novietnēs, kurās ir līdz 1000 putnu un kas paredzēti pārtikas produktu iegūšanai nelielā apjomā un tiešai piegādei galapatērētājam.

Pozitīvu oficiālo paraugu laboratorisko izmeklējumu gadījumos citu mājputnu (paipalas, zosis, pīles, strausi u.c.) novietnē divu darba dienu laikā valsts veterinārais inspektors veic novietnes ārpuskārtas pārbaudi, aizpildot Dzīvnieku un novietnes pārbaudes protokolu saskaņā ar procedūru KR.10.P.186 un nosaka ierobežojumus (ja nav noteikti iepriekš), aizpildot atbilstošus lēmumus par dzīvnieku pārvietošanu un produkcijas realizēšanu saskaņā ar procedūru KR.10.P.193., un nosaka veicamos pasākumus, pamatojoties uz MK noteikumiem Nr. 741 (6.11.2007.) „Noteikumi par kārtību kādā apkaro salmonelozi un citas ar pārtikas produktiem pārnēsājamas infekcijas slimības mājputnu ganāmpulkos, kas paredzēti pārtikas produktu iegūšanai nelielā apjomā un tiešajai piegādei galapatērētājam”.

7.8. Ierobežojumu atcelšana:

Ierobežojumus valsts veterinārais inspektors atceļ pēc punktos - 7.3. vai 7.4. vai 7.5. vai 7.6. vai 7.7. - minēto pasākumu veikšanas un pēc negatīvu oficiālo paraugu laboratorisko izmeklējumu rezultātu saņemšanas, izmeklējot virsmu nomazgājumu paraugus no virsmām mītnē/novietnē un/vai inkubatorā pēc noslēguma dezinfekcijas saskaņā ar procedūrā KR.10.P.083 noteikto kārtību. Virsmu nomazgājumu paraugus izmeklē uz sekojošiem rādītājiem: *Enterococcus spp.*, *E. coli*, *Staphylococcus aureus*, *Salmonella spp.* Ierobežojumus atceļ, aizpildot atbilstošu lēmumu saskaņā ar procedūru KR.10.P.193.

VIII SALMONELOZES IEROSINĀTĀJU KONTROLE BARĪBĀ

Salmonelozes ierosinātāju kontroles prasības barībā detalizēti skat. „Dzīvnieku barības uzraudzības programma. Paraugu ņemšanas plāns” attiecīgajam gadam.

NB! Pozitīvu barības laboratorisko izmeklējumu gadījumos (*Salmonella spp.* izdalīšana) Z/I „BIOR” veic turpmāko izolātu testēšanu (serotipa noteikšana, mikrobu rezistences noteikšana, ģenētiskā raksturošana un MLST profila noteikšana), izmaksas sedzot no „Salmonelozes ierosinātāju kontroles programma mājputniem un pārtikai” veterinārajai (mājputnu) sadaļai paredzētā finansējuma.

IX SALMONELOZES IEROSINĀTĀJU KONTROLE PĀRTIKĀ

9.1. Salmonelozes ierosinātāji pārtikā

To optimālā vairošanās temperatūra ir +37° C, zemākā vairošanās temperatūra ir ap +5° C, augstākā +45°C. Salmonellu dzīvotspēja sasaldētā stāvoklī samazinās, tomēr gaļas sasaldēšanas temperatūrā (-2°C līdz -5°C) tās saglabājas. Optimālais pH salmonellu augšanai ir starp 6,6 un 8,2, pH virs 9,0 un zem 4,0 parasti darbojas baktericīdi. Salmonellas var vairoties pārtikā, ja tās uzglabāšanas vai transportēšanas temperatūra ir tām labvēlīga. Salmonellas iet bojā temperatūrā virs 70° C, taču tās var saglabāties, ja karsējot notikusi kļūme, kuras rezultātā nav sasniegta adekvāta temperatūra. Karsēšanas efektivitāte var būt atkarīga no ūdens satura pārtikā, dažos gadījumos salmonellu iznīcināšanai ir nepieciešama pat līdz +130°C augsta temperatūra. Salmonellas pārtikas ķēdē var iekļūt dažādos tās posmos – fermās, kautuvēs, pārtikas ražošanas, pārstrādes un izplatīšanas uzņēmumos, kā arī gatavojot pārtiku mājās. Gaļas kontaminācija parasti notiek kaušanas procesā tieši vai netieši kautķermenim, kontaktējot ar fekālijām. Olās salmonellas var nokļūt divējādi – iekļūstot olas dzeltenumā no inficētiem dzimumorgāniem vēl pirms čaumalas veidošanās (g.k. *S. Enteritidis*) vai izkļūstot cauri čaumalai olas baltumā fekālās kontaminācijas rezultātā. Augu valsts produkcija parasti tiek piesārņota, pielietojot sliktu zemkopības un ražošanas praksi. Būtiska loma pārtikas aprītē ir arī šķērspiesārņojumam, kad pārkāpjot pārtikas higiēnas noteikumus, kontaminētu jēlo produktu apstrādes rezultātā tiek piesārņots gala produkts.

9.2. Programmas metodes

9.2.1. Oficiālo paraugu ņemšana (pielikums Nr. 6)

Programmas ietvaros laboratoriski tiek izmeklēti gan Latvijas izcelsmes, gan citu valstu izcelsmes pārtikas produkti. Paraugi jāņņem mērķtiecīgi – t.i. jāņņem tādi paraugi, kuriem tālāk nav paredzēta rūpnieciska pārstrāde, t.i., produktiem jābūt paredzētiem tirdzniecībai.

Programmas ietvaros tiek izmeklēti:

- Piena produkti – ražošanas uzņēmumu noliktavās, mazumtirdzniecībā vai pie mājražotājiem;
- Zvejas produkti – ražošanas uzņēmumu noliktavās vai mazumtirdzniecībā;
- Gaļas izstrādājumi – ražošanas uzņēmumu noliktavās, mazumtirdzniecībā, vairumtirdzniecībā vai pie mājražotājiem;
- Olu produkti;
- Putnu gaļa – putnu gaļas paraugus ņem gaļas sadales uzņēmumos, vairumtirdzniecības noliktavās;
- Putnu kaklu ādas – kautuvēs, 2023. gadā kopā ar salmonellām, tiek noteikts arī *Campylobacter* skaits 1 gramā;
- Liellopu, aitas (vajag iekļaut), kazas, zirgi (var neiekļaut, jo nokauj ap 200 dzīvniekiem gadā) vai cūku liemeņu pēc atdzēsēšanas, nomazgājumi – kautuvēs;
- Iepriekš sagriezti dārzeņi, lietošanai gatavi – ražošanas uzņēmumi, mazumtirdzniecība;
- Mīkstās ogas - primārās ražošanas uzņēmumi;
- Nomazgājumi – ēdināšanas uzņēmumi izglītības iestādēs.

9.2.2. Paraugus ņem saskaņā ar vispārīgajiem metodiskajiem norādījumiem pārtikas produktu paraugu ņemšanai mikrobioloģiskajiem izmeklējumiem rezultātu izvērtēšanai (KR.10.P.212).

Liellopu, aitu un cūku liemeņu, putnu kaklu ādas un putnu gaļas paraugu ņemšana:

Paraugus ņem kautuvēs saskaņā ar regulas Nr. 2073/2005 I pielikuma 3. nodaļas prasībām (No vienas kautuves 10 secīgās kārtās, katrā kārtā no 5 dažādiem liemeņiem). Liellopu, cūku un aitu paraugus no liemeņiem ņem ar sūkļa metodi (ISO 17604 A pielikums). **Putnu kaklu ādas** paraugā tiek testētas gan *Salmonella*, gan *Campylobacter*, viena vienība nedrīkst būt mazāka par 26 gramiem.

Liemeņu paraugu ņemšanu veic pēc iekšu izņemšanas, pirms atdzesēšanas. Apmēram 100 cm² katras vietas virsmas nobrauka ar vienu abrazīvu sūklīti visās šādās vietās tā, kā tālāk uzrādīts un numurēts saskaņā ar standarta ISO 17604 A pielikumu:

- pakaļkājas vidusdaļa (9),
- vēdera sānu daļa (krūtiņa, 3),
- muguras vidusdaļa (4),
- žoklis (7).

Divas vietas nobrauka ar vienu sūklīša pusi, tad to apgriež otrādi un nobrauka divas pārējās vietas, ar beršanu. Ir pietiekami stingri jāuzspiež, kautķermeņa apakšdaļu mazliet (2–5 mm) atspiežot no paraugu ņemšanas rīka. Ar sūklīti nobrauc pār katru parauga vietu kopā apmēram 10 reizes vertikālā un 10 reizes horizontālā virzienā. Ja izmanto šablonus, jāievēro piesardzība, lai nepieļautu kautķermeņu savstarpēju inficēšanos.

Uzglabājot un pārvadājot paraugam jābūt ne vairāk kā 7 °C temperatūrā. Uz plastmasas maisiņa atzīmē datumu, laiku, kautuves identifikāciju un parauga identifikācijas šifru.

Skaidrojumu par paraugu ņemšanas biežumu un skaitu kautuvēs, maltas gaļas, gaļas izstrādājumu un putnu gaļas sadales un pārpakošanas uzņēmumos atkarībā no nokauto dzīvnieku/putnu skaita vai uzņēmuma jaudas gadā, skatīt metodisko norādījumu pārtikas aprītē iesaistīto uzņēmumu paškontroles sistēmas izvērtēšanai atbilstoši Komisijas regulas (EK) Nr. 2073/2005 „Par pārtikas produktu mikrobioloģiskajiem kritērijiem” 2. pielikumu (KRS.10.P.002).

Svaigas mājputnu gaļas, kas nav mājputnu liemeņi paraugu ņemšana:

Paraugus ņem putnu gaļas sadales uzņēmumos saskaņā ar regulas Nr. 2073/2005 I pielikuma 3. nodaļas prasībām – *Salmonella* analizēm ņem piecus vismaz 25g lielus paraugus no vienas partijas. Paraugos, kas ņemti no mājputnu daļām ar ādu, ietilpst āda un plāna virsmas muskuļu kārtā, ja ādas daudzums nav pietiekams, lai veidotu parauga vienību. Paraugos, kas ņemti no mājputnu daļām bez ādas vai tikai ar nelielu ādas daudzumu, ietilpst plāna virsmas muskuļu kārtā vai kārtas, kas pievienotas jebkurai pieejamai ādas daļai, lai veidotu pietiekami lielu parauga vienību. Gaļas paraugus ņem tā, lai tiktu iekļauts pēc iespējas daudz gaļas virsmas.

Nomazgājumu paraugus ņemšana ēdināšanas uzņēmumos izglītības iestādēs (PII un vispārējās vidējās izglītības iestādēs) un atklāta tipa sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumos, kas piegādā gatavos ēdienus izglītības iestādēm (papildus kods 35.14):

Prioritāri izvēlas uzņēmumus, kas gatavos ēdienus piegādā citām izglītības iestādēm. Izvēloties uzņēmumus, kuros ņemt nomazgājumus, ņem vērā patērētāju skaitu, iepriekšējās pārbaudēs konstatētās neatbilstības, pārtikas izraisītus saslimšanas gadījumus, sūdzības par higiēnas prasību pārkāpumiem. Virsmas (inventārs, iekārtas, trauki u.c.) nomazgājumiem uz *Salmonella spp* klātbūtni izvēlas, izvērtējot iespējamo šķērspiesārņojuma risku. Atgādinām, ka nomazgājumus uz *Staphylococcus aureus* un Koliformu klātbūtni ņem no virsmām, kas ikdienā netiek mazgātas trauku mazgājamā mašīnā, piemēram, dārzeņu rīves, gaļas maļamās mašīnas, putotāju, smalcinātāju virsmas, traukiem ēdienu pārvadāšanai un darbinieku mazgātām un/vai dezinficētām rokām (starp pirkstiem, plaukstu iekšpusē, no nagiem un panadzēm, roku apakšdelma u.c. (**skat.procedūru KR.10.P.185**).

9.3. Pārtikas produktu testēšanas rezultātu izvērtēšana

Tabula Nr. 8

Testēšanas rezultāti tiek izvērtēti saskaņā ar Eiropas Komisijas 2005. gada 15. novembra regulas Nr. 2073/2005 „Par pārtikas produktu mikrobioloģiskajiem kritērijiem” prasībām:

Nosakāmais rādītājs	Pieļaujamais daudzums	Pārtikas produkts/liemenis	
		Atbilstošs	Neatbilstošs
Pārtikas NEKAITĪGUMA kritēriji (R2073/2005 I pielikuma 1. nodaļa)			
Produkti, kas laisti tirgū derīguma termiņa laikā			
<i>Salmonella spp.</i>- <u>Malta gala un galas izstrādājumi no māļputnu galas, kas paredzēti lietošanai pēc termiskas apstrādes</u>	n=5; c=0 25 gramos produkta nav pieļaujama (kur n ir parauga vienību skaits un c – pieļaujamais neatbilstošo parauga vienību skaits)	Nav konstatētas nevienā no piecām parauga vienībām	Ir konstatētas vienā vai vairākās parauga vienībās
<i>Salmonella Typhimurium, Salmonella Enteritidis</i> - <u>Svaiga māļputnu gala</u>	n=5, c=0 25 gramos nav pieļaujama (kur n ir parauga vienību skaits un c – pieļaujamais neatbilstošo parauga vienību skaits)	Nav konstatētas nevienā no piecām parauga vienībām	Ir konstatētas vienā vai vairākās parauga vienībās
<i>Salmonella spp.</i>- <u>Malta gala un galas izstrādājumi, izņemot no māļputnu galas ražotos, kas ir paredzēti lietošanai pēc termiskas apstrādes</u>	n=5, c=0 10 gramos nav pieļaujama (kur n ir parauga vienību skaits un c – pieļaujamais neatbilstošo parauga vienību skaits)	Nav konstatētas nevienā no piecām parauga vienībām	Ir konstatētas vienā vai vairākās parauga vienībās
<i>Salmonella spp.</i>- <u>Galas produkti, kas paredzēti lietošanai jēli, izņemot produktus, kuru ražošanas process vai sastāvs nepieļauj salmonellu risku</u>	n=5, c=0 25 gramos nav pieļaujama (kur n ir parauga vienību skaits un c – pieļaujamais neatbilstošo parauga vienību skaits)	Nav konstatētas nevienā no piecām parauga vienībām	Ir konstatētas vienā vai vairākās parauga vienībās
<i>Salmonella spp.</i>- <u>Piena produkti (kuriem ir kritēriji regulas 2073/2005 I pielikuma 1. nodaļā)</u>	n=5, c=0 25 gramos nav pieļaujama (kur n ir parauga vienību skaits un c – pieļaujamais neatbilstošo vienību skaits)	Nav konstatētas nevienā no piecām parauga vienībām	Ir konstatētas vienā vai vairākās parauga vienībās
<i>Salmonella spp.</i>- <u>Termiski apstrādāti vāzveidīgieun</u>	n=5, c=0 25 gramos nav pieļaujama (kur n ir parauga vienību skaits)	Nav konstatētas nevienā no piecām parauga vienībām	Ir konstatētas vienā vai vairākās parauga vienībās

<i>gliemju izcelsmes mīkstmieši</i>	un c – pieļaujama neatbilstošo vienību skaits)		
<i>Salmonella spp.- <u>Olu masa</u></i>	n=5, c=0 25 gramos nav pieļaujama (kur n ir parauga vienību skaits un c – pieļaujama neatbilstošo vienību skaits)	Nav konstatētas nevienā no piecām parauga vienībām	Ir konstatētas vienā vai vairākās parauga vienībās
Procesu higiēnas kritēriji (R2073/2005 I pielikuma 2 nodaļa) Liemeņi pēc apstrādes, bet pirms atdzesēšanas.			
<i>Salmonella spp.- <u>Liellopu, aitu liemeņi kautuvēs</u></i>	n=50; c=2 nav pieļaujama liemeņa pārbaudītajā platībā (kur n ir pārbaudīto liemeņu skaits un c – pieļaujama neatbilstošo liemeņu skaits)	Nav konstatētas vai ir konstatētas ne vairāk kā 2 liemeņiem pārbaudītajā platībā	Konstatētas vairāk kā 2 liemeņiem pārbaudītajā platībā
<i>Salmonella spp.- <u>Cūku liemeņi kautuvēs</u></i>	n=50; c=3 nav pieļaujama liemeņa pārbaudītajā platībā (kur n ir pārbaudīto liemeņu skaits un c – pieļaujama neatbilstošo liemeņu skaits)	Nav konstatētas vai ir konstatētas ne vairāk kā 3 liemeņiem pārbaudītajā platībā	Konstatētas vairāk kā 3 liemeņiem pārbaudītajā platībā
<i>Salmonella spp.- <u>Putnu liemeņi kautuvēs</u></i>	n=50; c=5 25 gramos kakla ādas kopparauga nav pieļaujama (kur n ir 10 paraugu ņemšanas kārtās noņemto kakla ādu kopparaugu skaits un c – pieļaujama neatbilstošo kakla ādu kopparaugu skaits)	Nav konstatētas nevienā vai konstatētas ne vairāk kā 5 kakla ādas kopparaugos	Konstatētas vairāk kā 5 kakla ādas kopparaugos
<i>Campylobacter spp.- <u>Putnu liemeņi kautuvēs</u></i>	n=50; c=20 1 gramā kakla ādas kopparauga KVV skaits nav pieļaujams lielāks par 1000 KVV/g (kur n ir 10 paraugu ņemšanas kārtās noņemto kakla ādu kopparaugu skaits un c – pieļaujama neatbilstošo kakla ādu kopparaugu skaits)	<i>Campylobacter</i> nav konstatētas vai to skaits ir konstatēts mazāks kā 1000 KVV/g pārbaudītajā platībā vai arī to skaits ir konstatēts lielāks kā 1000 KVV/g ne vairāk kā 20 kakla ādas kopparaugos	<i>Campylobacter</i> skaits ir konstatēts lielāks kā 1000/g vairāk kā 20 kakla ādas kopparaugos

Testēšanas rezultātu izvērtēšana produktiem, kuri nav iekļauti regulā Nr. 2073/2005 (neatbilstošu rezultātu gadījumā, veicot pasākumus pamatoties uz Regulas 178/2002 14. pantu)

Nosakāmais rādītājs	Pieļaujamais daudzums	Testēšanas rezultāts	
		Atbilstošs	Neatbilstošs
<i>Salmonella spp.</i>- Galas produkti (kuriem nav kritēriju regulā 2073/2005)	n=5; c=0 25 gramos produkta nav pieļaujama (kur n ir parauga vienību skaits un c – pieļaujamais neatbilstošo parauga vienību skaits)	Nav konstatēta nevienā no piecām parauga vienībām	Ir konstatēta vienā vai vairākās parauga vienībās
<i>Salmonella spp.</i> (dažādas <i>Salmonella sugas</i>, izņemot <i>S. Enteritidis</i> un <i>S. Typhimurium</i>) - Svaiga māļputnu gala	n=5; c=0 25 gramos produkta nav pieļaujama (kur n ir parauga vienību skaits un c – pieļaujamais neatbilstošo parauga vienību skaits)	Nav konstatēta nevienā no piecām parauga vienībām	Ir konstatēta vienā vai vairākās parauga vienībās
<i>Salmonella spp.</i>- Zvejas produkti un to produkcija	n=5; c=0 25 gramos produkta nav pieļaujama (kur n ir parauga vienību skaits un c – pieļaujamais neatbilstošo parauga vienību skaits)	Nav konstatēta nevienā no piecām parauga vienībām	Ir konstatēta vienā vai vairākās parauga vienībās
<i>Salmonella spp.</i>- Piena produkti (kuriem nav kritēriju regulā 2073/2005)	n=5, c=0 25 gramos nav pieļaujama (kur n ir parauga vienību skaits un c – pieļaujamais neatbilstošo vienību skaits)	Nav konstatēta nevienā no piecām parauga vienībām	Ir konstatēta vienā vai vairākās parauga vienībās
<i>Salmonella spp.</i>- Ēšanai gatavi, griezti, svaigi salāti/ zaļumi bez substrāta	n=5, c=0 25 gramos nav pieļaujama (kur n ir parauga vienību skaits un c – pieļaujamais neatbilstošo vienību skaits)	Nav konstatēta nevienā no piecām parauga vienībām	Ir konstatēta vienā vai vairākās parauga vienībās
<i>Salmonella spp.</i>- Svaiga sadalīta cūkgala (nav kritēriju regulā 2073/2005)	n=5, c=0 25 gramos nav pieļaujama (kur n ir parauga vienību skaits un c – pieļaujamais neatbilstošo vienību skaits)	Nav konstatēta nevienā no piecām parauga vienībām	Ir konstatēta vienā vai vairākās parauga vienībās

9.3.1. Nomazgājumu testēšanas rezultātu izvērtēšana

Rezultāti tiek uzskatīti par neatbilstošiem, ja nomazgājumos no tīrām, dezinficētām virsmām un/vai personāla rokām ir konstatēta Koliformu un/vai *Staphylococcus aureus* klātbūtne.

Neatbilstošie rezultāti netieši norāda uz nepietiekamiem uzņēmuma tīrīšanas un dezinfekcijas pasākumiem un/vai neatbilstošu personāla higiēnu.

9.4. Rīcība pozitīvu laboratorisko izmeklējumu gadījumos

9.4.1. Tirdzniecības vai ražošanas uzņēmumā pārtikas inspektors:

9.4.1.1. Ja produkts neatbilst regulas Nr. 2073/2005 „Par pārtikas produktu mikrobioloģiskajiem kritērijiem” prasībām I pielikuma 1.nodaļas „Pārtikas nekaitīguma kritēriji”:

- Ziņo par gadījumu Ātrās Brīdināšanas sistēmas ietvaros saskaņā ar procedūru KR.10.P.158;
- nekavējoties veic inspekciju;
- pieņem lēmumu par piesārņotā produkta partijas turpmāku izmantošanu vai iznīcināšanu (ja vēl ir saglabājušies šīs partijas atlikumi);
- savāc nepieciešamo informāciju un dokumentus, lai varētu noskaidrot produkta izcelsmes vietu;
- iesaka veikt dezinfekcijas pasākumus – tieši tajās vietās, kur ir bijusi saskare ar piesārņoto produktu.
- pieņem lēmumu par veicamajiem pasākumiem attiecībā uz uzņēmuma darbību (mutisks brīdinājums, rakstisks brīdinājums, prasība uzlabot paškontroles sistēmu, prasība atsaukt produktu no tirdzniecības, administratīvā soda uzlikšana u.c.).

9.4.1.2. Ja produkts nav iekļauts regulā Nr. 2073/2005 „Par pārtikas produktu mikrobioloģiskajiem kritērijiem” un tiek vērtēts saskaņā ar tabulu Nr. 9:

- Ziņo par gadījumu Ātrās Brīdināšanas sistēmas ietvaros saskaņā ar procedūru KR.10.P.158;
- Turpmākās rīcības, ja tādas būs nepieciešamas, saskaņo ar Pārtikas uzraudzības departamenta Dzīvnieku izcelsmes produktu ražošanas uzraudzības daļas attiecīgo speciālistu un Pārtikas uzraudzības plānošanas, analīzes un uzņēmumu atzīšanas daļas attiecīgajiem speciālistiem.

9.4.2. Kautuvēs, ja produkts neatbilst Nr. 2073/2005 „Par pārtikas produktu mikrobioloģiskajiem kritērijiem” prasībām I pielikuma 2.nodaļas „Procesa nekaitīguma kritēriji”:

- nekavējoties veic inspekciju,
- nosaka uzlabojumus kaušanas higiēnā un procesa kontroles pārbaudē saskaņā ar „Metodisko norādījumu pārtikas aprītē iesaistīto uzņēmumu paškontroles sistēmas izvērtēšanai atbilstoši Komisijas regulas (EK) Nr. 2073/2005 „Par pārtikas produktu mikrobioloģiskajiem kritērijiem”” 2. pielikumā (KRS.10.P.002)”
- pieņem lēmumu par veicamajiem pasākumiem attiecībā uz uzņēmuma darbību (mutisks brīdinājums, rakstisks brīdinājums, prasība uzlabot paškontroles sistēmu, prasība atsaukt produktu no tirdzniecības, administratīvā soda uzlikšana u.c.);
- atceļ PVD piešķirtās atlaides paraugu ņemšanas biežumam un rīkojas atbilstoši procedūrā KRS.10.P.002 2. pielikumā noteiktajam.

9.4.3. Ēdināšanas uzņēmumos izglītības iestādēs (PII un vispārējās vidējās izglītības iestādēs) un atklāta tipa sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumos, kas piegādā gatavos ēdienus izglītības iestādēm, virsmu nomazgājumu paraugu neatbilstošu rezultātu gadījumā rīkojas atbilstoši procedūrā KR.10.P.185 noteiktajam.

Paziņojumā atsaukties uz Regulas Nr. 852/2004 4.panta, II pielikuma V nodaļas 1.p. a) apakšpunktu un/vai VIII nodaļas 1.p.; Pārtikas aprītes uzraudzības likuma 8.panta pirmo daļu.

9.4.4. Mājputnu novietnē:

- Valsts veterinārais inspektors apmeklē novietni - skat. salmonelozes ierosinātāju kontrole mājputniem.

9.5. Atbildīgās amatpersonas par izpildi un tās etapi

10.5.1. Paraugu ņemšana un transportēšana uz Z/I „BIOR” – PVD teritoriālo struktūrvienību vadītāji;

10.5.2. Testēšanas rezultātu izvērtēšana – PVD TSV vadītāji.

9.6. Paškontroles paraugu ņemšana

Paškontroli pārtikas uzņēmums veic, vadoties pēc uzņēmumā izstrādātās kontroles programmas, kura aptver visus ražošanas, pārstrādes un realizācijas posmus, ievērojot obligātos paraugu ņemšanas nosacījumus un prasības. Pārtikas aprītē iesaistītie uzņēmumi ir pakļauti PVD oficiālajai uzraudzībai un kontrolei.

X IEGUVUMI

- 10.1.Latvijas Republikas un ES kopējā tirgus (patērētāju) aizsardzība.
10.2.Ar salmonelozes ierosinājumiem piesārņoto produktu izplatīšanas ierobežošana un patērētāju inficēšanās riska samazināšana.
10.3.Uzņēmumu un to produkcijas konkurētspējas paaugstināšana ES dalībvalstu tirgū.
10.4.Programmā iesaistīto uzņēmumu darbība pēc vienādiem pamatprincipiem.
10.5.Salmonelozes ierosinātāju kontrole un apkarošana visā pārtikas ķēdē (īpaši – primārajā ražošanā, pārstrādē un realizācijā).
10.6.Kontroles procesa pārskatāmība no „lauka līdz galdam” un uzraudzības sistēmas pilnveidošana.
10.7.Vienotas riska vadības sistēmas izveide un dienesta struktūrvienību saskaņotas darbības nodrošināšana pēc vienādiem principiem.
10.8.Informācijas apmaiņa ar Eiropas Komisijas atbildīgajām institūcijām, citu valstu veterinārajiem un pārtikas uzraudzības dienestiem.
10.9.Iekļaušanās Eiropas Savienības zoonožu uzraudzības sistēmā, t. sk., mikrobu rezistences uzraudzības sistēmā

Pielikums Nr. 1

LABORATORIJAS, KURAS PILNVAROTAS LABORATORISKO IZMEKLĒJUMU VEIKŠANĀ SALMONELOZES IEROSINĀTĀJU KONTROLES PROGRAMMAS MĀJPUTNIEM IETVAROS

Laboratorijas nosaukums un adrese	Akreditācija atbilstoši LVS EN ISO/IEC 17025 standarta prasībām	Oficiālās kontroles metodes - LVS EN ISO 6579-1 pielietošana un akreditācija	Piedalīšanās starplaboratoriju salīdzinošajā testēšanā ar atbilstošiem rezultātiem (SST)
		Lieto, ir akreditēta	
Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskā institūts "BIOR", Lejupes iela 3, Rīga, LV-1076	X	X	X
A/S "Putnu fabrika Ķekava" ražošanas kontroles laboratorija, Ķekavas pagasts, Ķekavas novads, LV-2123	X	X	X
A/S "Balticovo" mikrobioloģijas laboratorija, Iecava, Iecavas novads, LV-3913	X	X	X

PAŠKONTROLES PARAUGU NOŅEMŠANAS KĀRTĪBA SALMONELOZES¹ LABORATORISKAJAI DIAGNOSTĪKAI VISTU (*GALLUS GALLUS*) NOVIETNĒS

1. Vaislai audzējamo vistu novietnēs paraugus noņem:

1.1. vienu dienu veciem cāļiem²:

- noskalojumus no konteineru iekšējām virsmām, kuros cāļi piegādāti uz novietni;
- izmeklējamu materiālu no cāļiem, kas nobeigušies pārvešanas laikā;

1.2. jaunputniem 4 nedēļu vecumā katrai saimei (mītnei): fekāliju kopparaugus;

1.3. jaunputniem 2 nedēļas pirms dēšanas cikla uzsākšanas katrai saimei (mītnei): fekāliju kopparaugus.

Vietu skaits putnu mītnē, no kurām tiek ņemti fekāliju paraugi kopparauga³ izveidošanai

Putnu skaits mītnē	Vietu skaits putnu mītnē, no kurām tiek ņemti fekāliju paraugi
1-24	tikpat, cik putni, bet ne vairāk kā 20
25-29	20
30-39	25
40-49	30
50-59	35
60-89	40
90-199	50
200-249	100
250-349	200
350-449	220
450-799	250
800-999	260
1000 un vairāk	300

2. Pieaugušu vaislas vistu novietnēs paraugus noņem katrā vistu saimē (mītnē) katru trešo nedēļu:

2.1. brīvās turēšanas gadījumā:

-divus 300g smagus fekāliju kopparaugus;

vai

- piecus pārus bahilu „zeķu”, kurus var apvienot divos kopparaugos;

vai

- vienu pāri bahilu un vienu putekļu paraugu (lai paņemtu putekļu paraugu, ir jāizmanto viena vai vairākas samitrinātas auduma salvetes, kuru kopējā virsma ir vismaz 900 cm²),

vai

- daudzlīmeņu kūtī vai kūtī, kur tiek izmantots mēslu transportieris - vienu pāri bahilu un divas auduma salvetes, kur katras salvetes virsma ir vismaz 900 cm² un kas samitrinātas, izmantojot attiecīgus šķīdumus (piemēram, 0,8 % nātrija hlorīda šķīdumu, 0,1 % peptona šķīdumu sterilā, dejonizētā ūdenī, sterilu ūdeni vai citu PVD apstiprinātu šķīdumu), paraugs jāņem no pēc iespējas lielāka virsmas laukuma pie visu pieejamo fekāliju lenšu izvada, pēc to darbināšanas, pārlicinoties, ka katra salvete no abām pusēm ir pārklāta ar fekāliju materiālu.

2.2. turot vistas sprostos, atkarībā no fekāliju savākšanas veida:

- katrā mītnē - divus 150g smagus fekāliju kopparaugus. Kopparaugu izveidei ņem fekālijas no visiem mēslu transportieriem pēc mēslu iekārtas darbināšanas;

vai

- katrā mītnē - divus 150g smagus fekāliju kopparaugus. Kopparaugu izveidei ņem fekālijas no visiem skrēperiem pēc mēslu iekārtas darbināšanas;

vai

- katrā mītnē - divus 150g smagus fekāliju kopparaugus. Koppaugu izveidei ņem fekālijas no visām mēslu šahtām vismaz no 60 dažādām vietām;

vai

- nepietiekamu fekāliju gadījumā, vismaz četras auduma salvetes, kur katras salvetes virsma ir vismaz 900 cm² un kas samitrinātas, izmantojot attiecīgus šķīdumus (piemēram, 0,8 % nātrija hlorīda šķīdumu, 0,1 % peptona šķīdumu sterilā, dejonizētā ūdenī, sterilu ūdeni vai citu PVD apstiprinātu šķīdumu), paraugs jāņem no pēc iespējas lielāka virsmas laukuma pie visu pieejamo lenšu izvada, pēc to darbināšanas, pārliecinoties, ka katra salvete no abām pusēm ir pārklāta ar fekāliju materiālu no transportiera vai skrēpera.

2.3. šādi paraugi jāņem arī vaislas vistu novietnēs, kurās ir mazāk par 250 putniem.

3. Inkubatorā paraugus ņem ik pēc divām nedēļām, nodrošinot, ka tiek paņemts viens kopparaugs no katras vaislas vistu saimes (mītnes), no kuras olas ir ievietotas inkubatorā:

3.1. ņem vienu kopparaugu, kurš izveidots no redzami notraipīta materiāla (piem., lignīna u.c.), kas bijis ievietots kastēs un izlases veidā ņemts no piecām atsevišķām kastēm inkubatorā vai kurš ņemts no vairākām vietām inkubatorā ar kopējo platību vismaz 1 m²;

vai

3.2. ņem vienu kopparaugu ar vienu vai vairākām ar sterilu ūdeni samitrinātām auduma salvetēm ar vismaz 900 cm² lielu kopējo virsmu - paraugs jāņem uzreiz pēc cāļu izņemšanas no vismaz piecu inkubatora grozu dibena virsmas vai no dūnām, kas ņemtas no piecām vietām inkubatorā, ieskaitot grīdu. Jānodrošina, ka tiek paņemts vismaz viens paraugs no katras vaislas vistu mītnes, no kuras olas ir ievietotas inkubatorā;

vai

3.3. ņem vienu 250 g smagu kopparaugu, kurš izveidots no saplīsušu olu čaumalām, kuras ņemtas no 25 atsevišķiem groziem inkubatorā, katrā grozā paņemot vismaz 10g saplīsušu olu čaumalu;

Ja no vienas vaislas vistu saimes (mītnes) inkubatorā ir ievietotas vairāk par 50 000 olām, tad papildus jāņem otrs kopparaugs. Koppaugā proporcionāli ietver materiālu no visiem inkubatoriem.

4. Dējējvistu novietnēs, kurās ir līdz 350 putniem un no kurām iegūst pārtikas olas tiešai piegādei galapatērētājam, paraugus ņem:

4.1. vienu dienu veciem putniem (kā 1.1. punktā);

4.2. jaunputniem 2 nedēļas pirms dēšanas cikla uzsākšanas – fekāliju kopparaugus;

4.3. dēšanas cikla laikā ņem vienu fekāliju kopparaugu, no katras mītnes, kurā ievietotas vistas – vienu reizi un 4 nedēļas pirms nosūtīšanas uz kautuvi.

5. Dējējvistu novietnēs, kurās ir vairāk par 350 putniem un no kurām iegūst pārtikas olas, paraugus ņem:

5.1. vienu dienu veciem putniem (kā 1.1. punktā);

5.2. jaunputniem 2 nedēļas pirms dēšanas cikla uzsākšanas – fekāliju kopparaugus;

5.3. dēšanas cikla laikā ņem paraugus – katru 15. nedēļu katrā vistu saimē (pirmo reizi paraugi jāņem 24±2 nedēļu vecumā):

5.3.1. brīvās turēšanas gadījumā:

- divus pārus bahilu/„zeķu”, no katras mītnes, kurā uzturas putni;

vai

- daudzlīmeņu kūtī vai kūtī, kur tiek izmantots mēslu transportieris - vienu pāri bahilu un vienu auduma salvešu kopparaugu, kas sastāv no vismaz četrām auduma salvetēm, kur katras salvetes virsma ir vismaz 900 cm² un kas samitrinātas, izmantojot attiecīgus šķīdumus (piemēram, 0,8 % nātrija hlorīda šķīdumu, 0,1 % peptona šķīdumu sterilā, dejonizētā ūdenī, sterilu ūdeni vai citu PVD apstiprinātu šķīdumu), auduma salvetes paraugs jāņem no pēc iespējas lielāka virsmas laukuma pie visu pieejamo fekāliju lenšu izvada, pēc to darbināšanas, pārliecinoties, ka katra salvete no abām pusēm ir pārklāta ar fekāliju materiālu.

5.3.2. turot vistas sprostos, atkarībā no fekāliju savākšanas veida:

- katrā mītnē - divus 150g smagus fekāliju kopparaugus. Koppaugu izveidei ņem fekālijas no visiem mēslu transportieriem pēc mēslu iekārtas darbināšanas;

vai

- katrā mītnē - divus 150g smagus fekāliju kopparaugus. Koppaugu izveidei ņem fekālijas no visiem skrēperiem pēc mēslu iekārtas darbināšanas;

vai

- katrā mītnē - divus 150g smagus fekāliju kopparaugus. Kopparaugu izveidei ņem fekālijas no visām mēslu šahtām vismaz no 60 dažādām vietām;

vai

- nepietiekamu fekāliju gadījumā, vismaz četras auduma salvetes, kur katras salvetes virsma ir vismaz 900 cm² un kas samitrinātas, izmantojot attiecīgus šķīdumus (piemēram, 0,8 % nātrija hlorīda šķīdumu, 0,1 % peptona šķīdumu sterilā, dejonizētā ūdenī, sterilu ūdeni vai citu PVD apstiprinātu šķīdumu), paraugs jāņem no pēc iespējas lielāka virsmas laukuma pie visu pieejamo lenšu izvada, pēc to darbināšanas, pārliecinoties, ka katra salvete no abām pusēm ir pārklāta ar fekāliju materiālu no transportiera vai skrēpera. Auduma salvetes apvieno divos kopparaugos.

- 6. Broileru novietnēs paraugus noņem katrai kaušanai paredzētajai putnu saimei (mītnē) trīs nedēļu laikā pirms nosūtīšanas uz kautuvi⁴ - divus pārus bahilu/„zeķu”;**
- 7. Broileru novietnēs, kuras paredzētas pārtikas produktu iegūšanai nelielā apjomā un tiešai piegādei galapatērētājam, paraugu noņem vienu reizi sešos mēnešos attiecīgajai kaušanai paredzētajai putnu saimei (mītnē) 7-10 dienas pirms nosūtīšanas uz kautuvi⁴ - vienu pāri bahilu/„zeķu”.**

¹ visi *Salmonelozes ierosinātāji* (*S.Typhimurium*, *S.Enteritidis*, *S.Infantis*, *S.Virchow*, *S.Hadar u.c.*), kuri ir bīstami cilvēku veselībai (izņemot *S.Pullorum*, *S.Gallinarum* un *S.Arizonae*).

² cāļi, kas jaunāki par 72 stundām un nav saņēmuši barību.

³ fekāliju kopparaugu veido no dažādās novietnes vietās noņemtiem atsevišķiem svaigu fekāliju paraugiem, kas katrs sver ne mazāk kā 1 gramu.

⁴ izmeklējumu rezultātiem jābūt zināmiem pirms putnu nosūtīšanas uz kautuvi.

PAŠKONTROLES PARAUGU NOŅEMŠANAS KĀRTĪBA SALMONELOZES¹ LABORATORISKAJAI DIAGNOSTIKAI TĪTARU NOVĪETNĒS

1. Vaislai audzējamo tītaru novietnēs paraugus noņem:

1.1. vienu dienu veciem cāļiem²:

- noskalojumus no konteineru iekšējām virsmām, kuros cāļi piegādāti uz novietni;
- izmeklējamu materiālu no cāļiem, kas nobeigušies pārvešanas laikā;

1.2. jaunputniem 4 nedēļu vecumā katrai saimei (mītnei): fekāliju kopparaugus;

1.3. jaunputniem 2 nedēļas pirms dēšanas cikla uzsākšanas vai pārvietošanas uz dēšanas sektoru katrai saimei (mītnei): fekāliju kopparaugus.

Vietu skaits putnu mītņē, no kurām tiek ņemti fekāliju paraugi kopparauga³ izveidošanai

Putnu skaits mītņē	Vietu skaits putnu mītņē, no kurām tiek ņemti fekāliju paraugi
1-24	tikpat, cik putni, bet ne vairāk kā 20
25-29	20
30-39	25
40-49	30
50-59	35
60-89	40
90-199	50
200-249	100
250-349	200
350-449	220
450-799	250
800-999	260
1000 un vairāk	300

1. Pieaugušu vaislas tītaru novietnēs paraugus noņem katrā tītaru saimē (mītņē):

1.1. katru trešo nedēļu - divus 300g smagus fekāliju kopparaugus vai piecus pārus bahilu/„zeķu”;

1.2. trīs nedēļu laikā pirms nosūtīšanas uz kautuvi - divus 300g smagus fekāliju kopparaugus vai piecus pārus bahilu/„zeķu”.

3. Inkubatorā paraugus noņem katru trešo nedēļu, nodrošinot, ka tiek paņemts viens kopparaugs no katras vaislas tītaru saimes (mītnes), no kuras olas ir ievietotas inkubatorā:

3.1. ņem vienu kopparaugu, kurš izveidots no redzami notraipīta materiāla (piem., lignīna u.c.), kas bijis ievietots kastēs un izlases veidā ņemts no piecām atsevišķām kastēm inkubatorā vai kurš ņemts no vairākām vietām inkubatorā ar kopējo platību vismaz 1 m²;

vai

3.2. ņem vienu kopparaugu ar vienu vai vairākām samitrinātām auduma salvetēm ar 900 cm² lielu virsmu - paraugs jāņem uzreiz pēc cāļu izņemšanas no vismaz piecu inkubatora grozu dibena virsmas vai no dūnām, kas ņemtas no piecām vietām inkubatorā, ieskaitot grīdu. Jānodrošina, ka tiek paņemts vismaz viens paraugs no katras vaislas tītaru saimes (mītnes), no kuras olas ir ievietotas inkubatorā;

vai

3.3. ņem vienu 250 g smagu kopparaugu, kurš izveidots no saplīsušu olu čaumalām, kuras ņemtas no 25 atsevišķiem groziem inkubatorā, katrā grozā paņemot vismaz 10g saplīsušu olu čaumalu;

Ja no vienas vaislas tītaru saimes (mītnes) inkubatorā ir ievietotas vairāk par 50 000 olām, tad papildus jāņem otrs kopparaugs. Kopparaugā proporcionāli ietver materiālu no visiem inkubatoriem.

4. Kaušanai paredzēto tītaru novietnēs paraugus noņem katrai kaušanai paredzētajai putnu saimei (mītnei) trīs nedēļu laikā pirms nosūtīšanas uz kautuvi⁴ - divus pārus bahilu/„zeķu”;

4. Kaušanai paredzēto tītaru novietnēs, kuras paredzētas pārtikas produktu iegūšanai nelielā apjomā un tiešai piegādei galapatērētājam, paraugu noņem vienu reizi sešos mēnešos attiecīgajai kaušanai paredzētajai putnu saimei (mītnei) 7-10 dienas pirms nosūtīšanas uz kautuvi⁴ - vienu pāri bahilu/„zeķu”.

**PAŠKONTROLES PARAUGU NOŅEMŠANAS KĀRTĪBA SALMONELOZES¹
LABORATORISKAJAI DIAGNOSTIKAI CITU MĀJPUTNU SUGU (PĪLES,
PAIPALAS, IRBES, FAZĀNI, ZOSIS U.C.) NOVIETNĒS**

1. Putnu novietnēs, kurās iegūst pārtikas olas, paraugus noņem:

1.1. vienu dienu veciem putniem²;

- noskalojumus no konteineru iekšējām virsmām, kuros putni piegādāti uz novietni;
- izmeklējamo materiālu no putniem, kas nobeigušies pārvešanas laikā;

1.2. jaunputniem 2 nedēļas pirms dēšanas cikla uzsākšanas – fekāliju kopparaugus;

1.3 dēšanas cikla laikā ņem fekāliju kopparaugu, no katras mītnes, kurā uzturas putni – vienu reizi un 4 nedēļas pirms nosūtīšanas uz kautuvi.

Vietu skaits putnu mītnē, no kurām tiek ņemti fekāliju paraugi kopparauga³ izveidošanai

Putnu skaits mītnē	Vietu skaits putnu mītnē, no kurām tiek ņemti fekāliju paraugi
1-24	tikpat, cik putni, bet ne vairāk kā 20
25-29	20
30-39	25
40-49	30
50-59	35
60-89	40
90-199	50
200-249	100
250-349	200
350-449	220
450-799	250
800-999	260
1000 un vairāk	300

2. Kaušanai paredzēto paipalu, piļu un zosu novietnēs paraugus noņem vienu reizi sešos mēnešos attiecīgajai kaušanai paredzētajai putnu saimei (mītnei) 7-10 dienas pirms nosūtīšanas uz kautuvi⁴ – fekāliju kopparaugu.

¹ visi Salmonelozes ierosinātāji (*S.Typhimurium*, *S.Enteritidis*, *S.Infantis*, *S.Virchow*, *S.Hadar* u.c.), kuri ir bīstami cilvēku veselībai (izņemot *S.Pullorum*, *S.Gallinarum*).

² putni, kas jaunāki par 72 stundām un nav saņēmuši barību.

³ fekāliju kopparaugu veido no dažādās novietnes vietās noņemtiem atsevišķiem svaigu fekāliju paraugiem, kas katrs sver ne mazāk kā 1 gramu.

⁴ izmeklējumu rezultātiem jābūt zināmiem pirms putnu nosūtīšanas uz kautuvi.

**OFICIĀLO PARAUGU NOŅEMŠANAS KĀRTĪBA SALMONELOZES
LABORATORISKAJAI DIAGNOSTIKAI**

Mājputnu suga un kategorija	Paraugu noņemšanas laiks	Paraugu apjoms un veids
Vaislas vistas	Divas reizes dēšanas cikla laikā katrā pieaugušajā vaislas vistu saimē (mītnē) kopparaugu noņemšanu veic valsts veterinārie inspektori, starp abām reizēm ievērojot pietiekami ilgu intervālu.	<p>1. brīvās turēšanas gadījumā: -divi 300g smagus fekāliju kopparaugi; vai - pieci pāri bahilu/„zeķu”.</p> <p>2. turot vistas sprostos, atkarībā no fekāliju savākšanas veida: - divi 150g smagus fekāliju kopparaugi no mēslu transportiera; vai - divi 150g smagi fekāliju kopparaugi no skrēperiem; vai - divi 150g smagi fekāliju kopparaugi no mēslu šahtām.</p>
Vistu inkubators	Katru 16. nedēļu	<p>Jānodrošina, ka tiek paņemts viens kopparaugu no katras vaislas vistu saimes (mītnes), no kuras olas ir ievietotas inkubatorā:</p> <p>1. ņem vienu kopparaugu, kurš izveidots no redzami notraipīta materiāla (piem., lignīna u.c.), kas bijis ievietots kastēs un izlases veidā ņemts no piecām atsevišķām kastēm inkubatorā vai kurš ņemts no vairākām vietām inkubatorā ar kopējo platību vismaz 1 m²; vai</p> <p>2. ņem vienu kopparaugu ar vienu vai vairākām ar sterilu ūdeni samitrinātām auduma salvetēm ar vismaz 900 cm² lielu kopējo virsmu - paraugs jāņem uzreiz pēc cāļu izņemšanas no vismaz piecu inkubatora grozu dibena virsmas vai no dūnām, kas ņemtas no piecām vietām inkubatorā, ieskaitot grīdu. Jānodrošina, ka tiek paņemts vismaz viens paraugs no katras vaislas vistu mītnes, no kuras olas ir ievietotas inkubatorā; vai</p> <p>3. ņem vienu 250 g smagu kopparaugu, kurš izveidots no saplīsušu olu čaumalām, kuras ņemtas no 25 atsevišķiem groziem inkubatorā, katrā grozā paņemot vismaz 10g saplīsušu olu čaumalu;</p> <p>Ja no vienas vaislas vistu saimes (mītnes) inkubatorā ir ievietotas vairāk par 50 000 olām, tad papildus jāņem otrs paraugs.</p>
Vaislas tītari	Vienu reizi gadā tītaru novietnē katrā pieaugušajā vaislas tītaru saimē	-divi 300g smagus fekāliju kopparaugi; vai

	(mītnē)	- pieci pāri bahilu/„zeķu”.
Tītaru inkubators	Vienu reizi gadā	<p>Jānodrošina, ka tiek paņemts viens kopparaugs no katras vaislas tītaru saimes (mītnes), no kuras olas ir ievietotas inkubatorā:</p> <p>1. ņem vienu kopparaugu, kurš izveidots no redzami notraipīta materiāla (piem., lignīna u.c.), kas bijis ievietots kastēs un izlases veidā ņemts no piecām atsevišķām kastēm inkubatorā vai kurš ņemts no vairākām vietām inkubatorā ar kopējo platību vismaz 1 m²;</p> <p>vai</p> <p>2. ņem vienu kopparaugu ar vienu vai vairākām ar sterilu ūdeni samitrinātām auduma salvetēm ar vismaz 900 cm² lielu kopējo virsmu - paraugs jāņem uzreiz pēc cāļu izņemšanas no vismaz piecu inkubatora grozu dibena virsmas vai no dūnām, kas ņemtas no piecām vietām inkubatorā, ieskaitot grīdu. Jānodrošina, ka tiek paņemts vismaz viens paraugs no katras vaislas tītaru mītnes, no kuras olas ir ievietotas inkubatorā;</p> <p>vai</p> <p>3. ņem vienu 250 g smagu kopparaugu, kurš izveidots no saplīsušu olu čaumalām, kuras ņemtas no 25 atsevišķiem groziem inkubatorā, katrā grozā paņemot vismaz 10g saplīsušu olu čaumalu;</p> <p>Ja no vienas vaislas tītaru saimes (mītnes) inkubatorā ir ievietotas vairāk par 50 000 olām, tad papildus jāņem otrais kopparaugs.</p>
Dējējvistu novietnēs, kurās ir līdz 350 putniem un no kurām iegūst pārtikas olas tiešai piegādei galapatērētājam	Vienu reizi gadā dējējvistu novietnē katrā vistu saimē	viens 150g smags fekāliju kopparaugs
PVD reģistrētajās dējējvistu novietnēs, kurās ir 350 un vairāk vistu	Vienu reizi gadā katrā vistu saimē (mītnē)	<p>1. brīvās turēšanas gadījumā - divi pāri bahilu/„zeķu”, no katras mītnes, kurā uzturas putni un viens 250 ml putekļu paraugs (kas satur vismaz 100g putekļu)</p> <p>NB! Ja mītnē nav iespējams savākt putekļu paraugu, to drīkst aizstāt ar vēl vienu fekāliju paraugu</p> <p>2. turot vistas sprostos, atkarībā no fekāliju savākšanas veida:</p> <p>- divus 150g smagus fekāliju kopparaugus no mēslu transportiera un vienu 250 ml putekļu paraugu (kas satur vismaz 100g putekļu), no katras mītnes,</p>

		<p>kurā uzturas putni; vai - divus 150g smagus fekāliju kopparaugus no skrēperiem un vienu 250 ml putekļu paraugu (kas satur vismaz 100g putekļu) no katras mītnes, kurā uzturas putni. vai - divus 150g smagus fekāliju kopparaugus no mēslu šahtām un vienu 250 ml putekļu paraugu (kas satur vismaz 100g putekļu), no katras mītnes, kurā uzturas putni.</p> <p>NB! Ja mītnē nav iespējams savākt putekļu paraugu, to drīkst aizstāt ar vēl vienu fekāliju paraugu</p>
Broileri	Vienu reizi gadā broileru novietnēs vienā broileru saimē (mītnē) trīs nedēļu laikā pirms nosūtīšanas uz kautuvi	divus pārus bahilu/„zeķu
Tītari	Vienu reizi gadā kaušanai paredzēto tītaru novietnēs vienā tītaru saimē (mītnē) trīs nedēļu laikā pirms nosūtīšanas uz kautuvi	divus pārus bahilu/„zeķu
Pārējās putnu sugas	Vienu reizi gadā mājputnu novietnē vienā mājputnu saimē (mītnē)	vismaz viens fekāliju kopparaugs no mājputnu novietnes, bet ja novietnē atrodas dažādas mājputnu sugas, tad no katras mājputnu sugas atsevišķi ir jānoņem viens fekāliju kopparaugs (piemēram, novietnē tiek turētas vistas, pīles un zosis, tad kopā no novietnes būs 3 fekāliju kopparaugi, viens no vistām, viens no pīlēm un viens no zosīm) līdz ar to no novietnes var būt vairāki fekāliju kopparaugi, atkarībā no tā, cik mājputnu sugas tiek turētas attiecīgajā novietnē
Visas putnu sugas un kategorijas	Veterinārais inspektors var nolemt ņemt papildus paraugus jebkurā laikā pēc nepieciešamības	var ņemt papildus dažāda veida paraugus, lai veiktu piemēram, izmeklējumus antibakteriālo vielu vai baktēriju vairošanās inhibitoru klātesamības noteikšanai, kā arī citus nepieciešamos paraugus epidemioloģiskajai izmeklēšanai

PĀRTIKAS PRODUKTU PARAUGU SADALE

Pārtikas produktu paraugu sadale, 2023.																		
Nr.	TSV nosaukums	Gaļas izstrādājumi		Cūkgaļa		Sadalīta putnu gaļa		Putnu kaklu ādas*	Liemēņu nomazgājumi kautuvēs	Piena produkti		Zvejas produkti		Latvijas izcelsmes olu produkti	Mīkstās ogas (Latvijas)	Garšvielas	Iepriekš sagriezti dārzeņi lietošanai gatavi	KOPĀ:
		LV izcelsmes	Citu valstu izcelsmes	LV izcelsmes	Citu valstu izcelsmes	LV izcelsmes	Citu valstu izcelsmes			LV izcelsmes	Citu valstu izcelsmes	LV izcelsmes	Citu valstu izcelsmes					
Paraugu skaits																		
1.	Austrumvidzemes TSV	2	2		1	2				2	1		1					11
2.	Austrumzemgales TSV	2	2			2			2	1	1		1					11
3.	Dienvidkurzemes TSV	2	2	1		2	10		4	1	2		1					25
4.	Dienvidlatgales TSV	2	3		1	2	4		2	2	2		1					19
5.	Dienvidzemgales TSV	3	3	1		3	10	2	2	1	1	1	1	8	1		1	38
6.	Rietumpierīgas TSV	2	2		1	2	4			2	2		1					16
7.	Ziemeļkurzemes TSV	3	2			2	3		2	1	1		1					15
8.	Ziemeļlatgales TSV	2	2	1		2			2	1	1		1		1			13
9.	Ziemeļpierīgas TSV	2	2	1		2	7		2	1	1	1			1		1	21
10.	Ziemeļvidzemes TSV	2	3		1	2	6		4	2	2		2		1			25
11.	Rīgas pilsētas TSV	8	7	1	1	4	26			4	4	1	2			2	2	62
KOPĀ:		30	30	5	5	25	70	2	20	18	18	3	12	8	4	2	4	256
* Putnu kakla ādas paraugā nosaka <i>Salmonella</i> un <i>Campylobacter</i>																		

Nomazgājumu paraugu sadale ēdināšanas uzņēmumos izglītības iestādēs (PII un vispārējās izglītības iestādēs) un atklāta tipa sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumos, kas piegādā gatavos ēdienus izglītības iestādēm

Nr.	TSV	izglītības iestāžu skaits (skolas+PII)	Virsmas nomazgājumi	Plānotais uzņēmumu skaits izglītības iestādēs, kur jāņem paraugi (12%)	Nosakāmie rādītāji	Paraugu skaits
1.	Austrumvidzeme	85	5gab 1 uzņēmumā	10	<i>Staphylococcus aureus</i> klātbūtne	50
			1 gab.1 uzņēmumā	5	<i>Salmonella spp.</i> klātbūtne	
2.	Austrumzemgale	65	5gab 1 uzņēmumā	8	<i>Staphylococcus aureus</i> klātbūtne	40
			1 gab.1 uzņēmumā	4	<i>Salmonella spp.</i> klātbūtne	
3.	Dienvidkurzeme	152	5gab 1 uzņēmumā	18	<i>Staphylococcus aureus</i> klātbūtne	90
			1 gab.1 uzņēmumā	7	<i>Salmonella spp.</i> klātbūtne	
4.	Dienvidlatgale	132	5gab 1 uzņēmumā	16	<i>Staphylococcus aureus</i> klātbūtne	80
			1 gab.1 uzņēmumā	8	<i>Salmonella spp.</i> klātbūtne	
5.	Dienvidzemgale	141	5gab 1 uzņēmumā	17	<i>Staphylococcus aureus</i> klātbūtne	85
			1 gab.1 uzņēmumā	5	<i>Salmonella spp.</i> klātbūtne	
6.	Rietumpierīga	105	5gab 1 uzņēmumā	13	<i>Staphylococcus aureus</i> klātbūtne	65
			1 gab.1 uzņēmumā	4	<i>Salmonella spp.</i> klātbūtne	
7.	Ziemeļkurzeme	74	5gab 1 uzņēmumā	10	<i>Staphylococcus aureus</i> klātbūtne	50
			1 gab.1 uzņēmumā	5	<i>Salmonella spp.</i> klātbūtne	
8.	Ziemeļlatgale	110	5gab 1 uzņēmumā	13	<i>Staphylococcus aureus</i> klātbūtne	65
			1 gab.1 uzņēmumā	5	<i>Salmonella spp.</i> klātbūtne	
9.	Ziemeļpierīga	163	5gab 1 uzņēmumā	20	<i>Staphylococcus aureus</i> klātbūtne	100
			1 gab.1 uzņēmumā	7	<i>Salmonella spp.</i> klātbūtne	
10.	Ziemeļvidzeme	127	5gab 1 uzņēmumā	15	<i>Staphylococcus aureus</i> klātbūtne	75
			1 gab.1 uzņēmumā	5	<i>Salmonella spp.</i> klātbūtne	
11.	Rīgas pils.	495	5gab 1 uzņēmumā	60	<i>Staphylococcus aureus</i> klātbūtne	300
			1 gab.1 uzņēmumā	20	<i>Salmonella spp.</i> klātbūtne	
KOPĀ:		1649				1000+75